

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10.
hová minden küldemény
intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI JELLEGŰ
POLITIKAI ÉS SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.
SZERKESZTI: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve... 8 frt
Fél évre... 4
Negyedévre... 2
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A bécsi bummel. Irta: *Gerő Ödön*. — A mozgolódó szélső ortho-
doxia. Irta: *Szabolcsi Miksa*. — Magyarázatok az Ötkönyv szaka-
szaihoz. Irta: *Dr. Jordán Sándor*. — Don Aser Abarbarel. (*Villiers*
de l'Isle Adam után). — Meturgeman. — A »papok«. — A német
császár utja. — Hírek. — Közgazdaság. — Hirdetések.
A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. — Fegy-
vervizit. Irta: *Hazai Hugó*. — A siroknál. (*Juda Halévy*). Fordí-
totta: *Telekes Béla*.

Naptár:

Vasárnap (1898. november 20.) 5659. Kiszlév hó 6-ika.
Hétfő 7-ike. Kedd 8-ika. Szerda 9-ik. Csütörtök 10-ike.
Péntek 11-ike. Szombat 12-ike. Hetiszidra: **Vajéczé.**
(Mózes I. könyve 28. fejezete 10. versétől a 32. fejezet
5. verséig.) Haftora: »Vajivrach Jaakóv szedé Aram
vajaavód Jiszróél b'iso...« (Hosea 12. fejezete 13.
versétől a 14. fejezet 10. verséig.)

A bécsi Bummel.

A sörözés nemcsak ivás, hanem érzület is. Nemes és erős érzület, amolyan idealizmus-féle, amely testvéri kötelékbe fűzhet embereket. Még ifjakat is, akiknek hevesebb a szivük, rajongóbb a lelkük és szomjasabb a torkuk. Szivük hevesége, lelkük rajongása, torkuk szomjusága a sörös pohárban központosul. Amelyet csak magyarul hívnak kriglinek, de odakint a söridealizmus honában krug-nak. Mert a krug nagyobb, mint a krigli, több benne a sör, nagyobb benne az ideál. Nagy dolog, mikor a német ifjuság a szive egész melegségével arra szövetkezik, hogy minél több sört igyék. És iszsza is s a szövetségét, a testvéri köteléket Burschenschaftnak hívja. A német nemzet szellemi vezérei rossz szemmel nézik a hangos ivásokat és az iszogató hangoságot, hanem hát az »intellektuálisok« mindenkor és mindenfelé rosszlelkű emberek voltak, a Vogeseken túl és a Lajtán túl is. Mindig csak az unalmas gondolkodás ösztökéli őket, nem tudják és nem érzik tehát, hogy mire való tulajdonképen a sziv és benne a ködgomoly. Szidják az örökös sört és azt hiszik, hogy a torok szomjusága is olyan, mint a tudományé. Pedig nem olyan. A torok égető vágyakozása nem csillapodik absztrakciókkal, neki konkrét csillapítás kell, amely lehet márcziusi is, de jobb, ha ászok. A burschenschaftok tehát fülük bojtját sem hajtják a hülye intellektuálisokra, akik az ivást mint olyant nem értik.

Az ivás mint olyan, szerintük, nem türi el a zsidó vallást. A sörművészet profanizálódna, ha zsidó gyerek is kutatni kezdené a söröskancsó fenekét. A sört a Wallhalában germán istenek itták s az öreg Wotán nagyokat hörpintett belőle, nem engedhető meg tehát, hogy most zsidógyerek is igya. A zsidófiu, ha már fölmerészkedett az egyetemre, elégedjék meg azzal, hogy tanulhat, de ne tolakodjék a krug-hoz. A krug áriai intézmény s a bursch hiven megőrzi. Egyre hajtogatja, amíg az asztal alá nem kerül, ahol még mindig nagyobb ur, mint a hitvány zsidófiu, aki az asztalra könyökölve a vizsgálatokra készülődik. Zsidófiu ne akarjon bursch lenni, mert ha akar: kilökik.

Van olyan zsidóvallásu ember, aki ezen a türelmetlenségen kesereg. Mert már vérévé lett a jajongás. Panaszos zokszavakkal jajgat, hogy ime a zsidógyerek nem ihatja le magát a sárga földig. Hogy az egyetemen nem tehet egyebet, csak tanulhat, csak vizsgázhat, csak diplomát szerezhethet. Nem tehet a fejére diósapkát s nem henczeget vele, hogy a Leibfuchsnak husz kancsó sört ad. Rettenetes, borzadalmas!... Ha nem tudnók, hogy a zsidók jórészénél a kesergés csak egyszerű reflex-cselekvés, azt mondanók róla, hogy ebben az esetben számárság. Ne panaszolják a »góleszt«, hanem dicsőítsék azt az antiszemitizmust, amely a zsidófiut kizárja a burschenschaftból. Amely a gyomrát megkiméli néhány hektoliter sörtől s a fejét néhány métermázsa bárgyuságtól. A krug és a burschenschaft, a Leib-

fuchs és a Fuchsmajor hadd maradjanak tilos áriai intézmények. S a Bummel is, ez a nekünk magyaroknak megmagyarázhatatlan bursch-szokás is, amelyet talán azért találtak ki, hogy a bursch néha-néha mégis ellátogasson az egyetemre. Nem ugyan a tanterembe, hanem az aulába vagy az udvarba, amelyek az egyetemnek kellemesebb részei, mint azok a nagy szobák, amelyekben egy-egy unalmas ur órahosszat perorál.

S ezért egy pillanatig sem fáj a lelkünknek, hogy odafent Bécsben, a Bummelen az áriai burschok az aulából kiszorították hitsorsosainkat. Noha azt jól esett olvasnunk, hogy nem hagyták magukat. A zsidóságot a modern szellem emanczipálta, az egyetemet is az nyitotta meg számára; a zsidófiu ne akarja tehát a régi idők megmaradt szokásait majmolni. Az olyan intézménybe, amely a modernség ellentéte, nem szabad betolakodnia, mert különben megtagadja a maga jussának alapját. A zsidófiut azért engedték az egyetemre, hogy tanuljon, semmi egyébért. Bummel és Burschenschaft a régi idők korcsmaradványa, neki nincs köze hozzájuk.

És nem fáj nekünk a bécsi zsidó fiuk kiszorítása azért sem, mert nem csak a hitsorsosainknak támadtak volt neki, hanem a zsidó nacionalistáknak is. Ezekhez pedig nincs közünk, amennyiben pedig van, mi is nekiök támadunk. Mi is kiszorítjuk őket, a maguk romantikus ábrándjaikkal, hóbortos rajongásukkal a mi aulánkból. Nekünk a zsidóság a lelkünket betöltő vallásunk, egyéb semmi. De több nem is lehet, mert különben kevesebb lesz. Mi sajnáljuk azokat a rajongókat, akik fölültek néhány érdekességet hajszólo és historiai szerepre vágyakozó írónak. Mi nem fogadjuk el azt a tanítást, hogy a zsidó vallásu embereknek azért kell új hazát keresniök, mert a régiben nem szeretik őket. Mi az »itt élned, halnod kell« theoriát valljuk, nekünk nem a nyugalom és a béke a hazánk. Nekünk vallásunk a zsidóság, de nem nemzetünk, nekünk testvérünk a zsidó, de nem honfitársunk. Mi a cijónizmust romantikus hóbortnak tartjuk, amelynek hazug a bázisa és hazug a célja. Amely a vallásosság nagy, szent érzését politikai fanatizmussá akarja korrumpálni. Amely az Istenben való hit helyébe az emberek érdekközösségét akarja állítani. Ne vegyék el istenünket és ne adjanak helyébe új hazát. Megvan a hazánk, a melyet nem úgy kaptunk, hanem a melyé vagyunk. Az életünk és a vérünk, a munkánk és az érzésünk. A mi hazaszeretetünk nem hála azért, hogy jól bánnak velünk, hanem elemi ösérzés, amely független a módunktól. Ha ghattoba zárának panaszolnók a bajunkat, de szeretnők a hazánkat. Nem úgy, mint a bárgyu rab a börtö-

nét, hanem úgy mint a tüdő a levegőt, a szív az éltető vért. Mi nem *akarjuk* szeretni a hazát, hanem szeretjük elementáris rajongással. A mi hazaszeretetünk nem czélszerűség, hanem az érzés-életünk természetes nyilvánulása.

Sajnáljuk azokat a szegény bécsi fiukat, a kiket a cijónista hóbort elbolondított. Akik a szerencsétlen, nemzeti ideál nélkül való Ausztriában, amelyet csak politikai czélszerűség tart együtt, s amelyben a hazafiság nem egyéb ilyen okoskodó aritmetikánál, áldozatul estek a cijónista romantikusoknak. Akik nem szerethetnek hazát, mert nincs. Ausztria csakis szülőföld, csak országcskák uniója. Mohó szívükkel megszerettek tehát egy ábrándot. A fiatal lelkületnek romantikára való fogékonysága vitte őket a cijónista táborba, mint ahogy másokat a melankoliába, az epekedő szerelembe, a kalendra való hajszába visz. Csak a kék virág illata kábitotta el őket, nem Libanon czédrusaié. Ez a romantika alakította velük a maguk zsidó nemzeti burschenschaftjaikat, a melyekben nem a sörtől rugnak be, hanem ábrándoktól mámorosódnak meg. Bolond az ideáljuk, s el fog oszolni, de kár volt harczba vinni a sör bárgyuságával! Erőt és bátorságot ad nekik, nem féltik a bőrüket, nem bujnak el, mikor nekiök rontanak, de hát az idealista mindig bátor. Don Quixote a szélmalomtól sem félt, hanem betörtte velük a maga bolond fejét.

Sajnáljuk őket, hogy hazug ideálokért állanak az ellenség elé. És azt is, hogy hazug ideáljukért nekünk is ellenségeiknek kell lennünk. Hogy eltávolodik tőlünk a rögeszméjeért az, akit a hitért felekezeten való testvérünknek vallhatnánk!

Gerő Odön.

A mozgolódó szélső orthodoxia.

A mult század, de annak is visszamaradt része, nyugtalankodik. Megijesztették a jövő század jelei. Nem bántotta senki, nem zavarta senki, de érzi pusztulását, hát valamelyes életjelt ad magáról, hát ha észrevennék, hát ha megtetszenék, hát ha a korlátoltság és visszamaradottság újból uralomra vergődnek.

Mondom, nem bántotta senki, nem zavarta senki, nem kérdezte senki, hogyan lehetséges az, hogy a század végén annyi rabbi van még Magyarországon, kik a héberen kívül írni olvasni nem tudnak, kik az ország nyelvén nem beszélnek és ezt nem csak a ruthének és az oláhok között, de törzsgyökeres, áldott magyar vidékeken, ahol magyar még a szélfuvása is, csak ép a zsidó pap képez egy darab Gelacziát?

Hagyták őket. A haladóparti zsidóság ugyis rohamosan magyarosodik. A középpárt szintén követi és az orthodoxia, melynek területéhez tartoznak az elmaradott vidékek, az utolsó időben szintén megtörte a

ránéhezdedett varázst: magyarul szónokoló, világi műveltséggel ékeskedő rabbit választottak már egynéhány orthodox községben.

De ép ez rémitette meg a mult század szellemét. Összedőlni látták a korlátokat és kezdték sejteni, hogy idejük lejárt. Jött a kongruáról szóló törvény és beleszóltak az anyagiak is. Rabbi, ki 8 középiskolai osztályt nem végzett, nem számíthat arra, hogy az állam fizetését 800 frtig kiegészítse. Ilyen papnak a fizetését csak 400 frtig pótolja az állam, ha ennél kevesebbje van.

Négyszáz frtja már most megvan a legszegényebb község papjának is, de 800 frtos és annál magasabb fizetésű pap nem sok van az orthodoxok között. Ezek ott találhatóak a haladó-pártiak közt, ahol meg alig van 20 rabbi, kinek 800 frtnál kisebb jövedelme volna. De vannak százával az orthodoxok között, kik különösen a galicziai és bukovinai szegény határvidéki községeket lepik el.

Ahogy a törvényjavaslatról a visszamaradtak tudomást szereztek, megijedtek.

És okkal. Mert a jövőben nem csak a rabbijelöltek lesznek rajta, hogy az előirt qualificatiót megszerezzék, hanem a községek is szivesebben választanak majd olyan papot, ki az ő megterhelhetésük nélkül nagyobb fizetésre tehet szert. Nem csak a fizetés kedvéért, hanem a dekorumért is.

Mert az új törvénynek az az intézkedése, hogy a 8 osztályt végzett rabbi 800 frtra, míg azok, a kik ezzel nem dicsekedhetnek, csak 400 frtra tarthatnak igényt, tulajdonképen *első* és *másodosztályu* rabbikat és *első* és *másodosztályu* községeket kreált. Már pedig ki marad szivesen a második sorban, mikor előléphet az elsőbe. Ezt átlátták Máramaros-Szigeten, ahol a magyarországi csodarabbik feje székel és megfújták a vészthírdető harsonát.

Eőször a veszedelmes paragraphus megváltoztatását szerették volna keresztülvitetni az orth. közvetítő bizottsággal, de mert ez nem sikerült, rá akarták bérni Lipschitz Lipótot, az orthodox központ új elnökét, hirdessen az orth. papokkal anathemat azok ellen az orthodox községek ellen, melyek 8 osztályt végzett-rabbit alkalmaznak. Ezt azonban az elnök és az előkelőbb orthodox rabbik nem akarták, mire a máramarosi szigeti csodarabbi kiadta a jelszót: veszedelemben az orthodoxia, oda a vallás, meg kell menteni Izraelt és az országban lévő 346 orthodox papot gyűlésre hívta egybe folyó hó 15-ikére Ér-Mihályfalvára.

Mert ha ezentul a bachurok középiskolát végeznek és a jövőben az orthodoxok közt is csak művelt és magyarul beszélő papok találnak alkalmazást, akkor összedől a csodarabbik világa Magyarországon, akkor vége a járgonnak, és utolsó órája ütött a kaftannak.

Már pedig Máramaros-Sziggettel együtt az összes (a hébertől eltekintve) analphabeta és magyarul nem beszélő, de azért, fájdalom! mégis magyarországi rabbik azt vallják, hogy modern megjelenésű, világi műveltségű és magyar beszédű rabbi romlása a vallásnak, mely csak

jargon, kaftan és egyéb hasonló ingredanciák mellett virágozhat.

Mint mondám, a Máramaros-szigeti csodarabbi vészthírdető körlevélben, melyben mint előző számunkban már regisztráltuk, a haladó pártot buta szidalmakkal, az orthodox vezetést meg teljes bizalmatlansága kifejezésével tiszteli meg, — gyűlésre hívta egybe az orthodox rabbikat Ér-Mihályfalvára.

És megjelent a kitűzött napon, a kitűzött helyen a 346 orthodox rabbi közül *negyvenhat*: a nyirbogáti, a tiszalöki, az erdő-szent-györgyi, a kemecsei, a vértesi, a magyar-láposi, a szabolcs-berczeli, a pétervásári, a fehérgyarmati, a bőd-szent-mihályi, a szabolcs-tasi, a nyír-megyesi, a nyír-mádai, a földesi, az udvari-i, a hajduböszörményi, a técsői, a nagy-magyarai, a szamos-ujvári, a szent-péteri, a borsod-csabai, a mező-kászonyi, a margittai, a király-helmeczi, a szabad-szállási, a nyír-bátori (ottani kicsiny orthodox hitközségi), a székelyudvarhelyi, a bilkei, a jankováczi, a monostori, a miskolci (az ottani kicsiny székely hitközségi), a jánosii, a sámsoni, a deési, a szabolcs-vajai, a krecselei (karácsonyfalvai) és a gyűlés nagyjai: a máramaros-szigeti, a huszti és a nagy-szóllósi rabbik.

Tán nem veszik rossz néven a tisztelt »gáonok« (mert melyik falusi orthodox rabbi nem gáon?) a »dicsők«, a »tüzes oszlopok«, a »hegyormok«, a »szentlánczok«, a »hegyfűrók«, a »tengeri buvárok« és egyéb »nagyok« és »fejedelmek«, kik a máramaros-szigeti »nagy világosság« hívására ér-mihályfalvára siettek, hogy névsoruknál jóval érdekesebb azoknak a névlajstroma, kik a gyűléstől *távolmaradtak*. Ezek között vannak az orthodox rabbik összes vezérei: a pozsonyi, a pesti, a nagyváradai, az ungvári és kismártoni orthodox rabbik a magyarországi orthodox világ ezidőszerinti legnagyobb alakjai és ügyeinek vezetői.

Mi tagadás benne: a gyűlés fiaszó volt. A magyarországi orthodox rabbik megmutatták, hogy kívül állnak a galicziai búvkörön, amin nagyon elsodálkozhatott a máramarosszigeti csodatevő rabbinus, mert a gyűlést, melyet 3 napra tervezett, pár órai tanácskozás után bezárta.

Hogy mit határoztak, az nem lényeges. Elég, hogy a kísérlet kudarcot vallott és hogy alig fogja azt megismételni a chaszideus világ. Őszintén szólva, féltünk, hogy az orthodox rabbik engedni fognak az izgató fölhívásnak és mint utóbb Lengyelországban, Romániában és Oroszországban, nálunk is mindnagyobb tért hódít majd a legextrémebb irány, a chaszidizmus, ami nálunk egyenlő volna az öngyilkossággal.

Igazán örvendünk, hogy orthodox rabbijaink a kábitó eszközök ellenére, miket a chaszideus világ használt, megtartotta józanságát. Igaz becsületükre válik ez a tartózkodás.

De azért hiba volna oda engedni jutni a dolgot — amiről szó van, — hogy a csodarabbik és chaszideusok, kik az orthodox vezetéssel megelégedve nincsenek, kik-

nek a pozsonyi főrabbi nem elég orthodox, mert engedi, hogy tanítványai magyarul is, más világi tudományokat is szerezzenek, — külön, az orthodoxiától független pártot alakítsanak. Az orthodoxia, igaz, különválásuk által megszabadulna egy nagy nyügtől, valóságos koloncztól, mely fejlődését, haladását gátolja, de azért nem szabad magukra hagyni az éretleneket, a kik nem tudják, mit cselekszenek.

Ha magukra maradnak, elzülnek; ha a gondolkodó és mérsékelt orthodoxiával továbbra is együtt maradnak, beleviszik végre a lassu haladásba és magyarosodásba őket is. Máramarost, Ugocsát, Bereget és Ung, Sáros, Zemplén, Szabolcs és Hajdumegyék egy részét nem szabad magukra hagyni. Az erősebb testvér kötelessége, hogy a gyengébbet, annak akarata ellenére se engedje süllyedni.

Nem egy orthodox hitközség mutatta meg az utolsó időben, hogy haladhat, magyarosodhat annak ellenére, hogy egy párton van Huszttal, Nagy-Szöllőssel és Máramaros-Szigettel; haladni fognak tovább is az ujabban kitüzött irányban és ez az irány mind nagyobb tért fog hódítani.

Jól teszi azért az orthodox vezetés, ha a mihályfalvai »föltételekkel« szemben nem helyezkedik a »non possumus« álláspontjára. A mit akarnak, különben is teljesíthető, attól természetesen eltekintve, hogy a vezetés a jövőben meg ne engedje, hogy a hitközségek »gestudirt« embert válasszanak rabbinak.

A máramaros-szigeti rabbi különben is, látva a kudarcot, oly minimumra szállította le azokat a bizonyos »pontok«-at, hogy azok teljesítését mi sem gátolja, megéri ezt az árt az, hogy a csodarabbik világának az érmihályfalvai tapasztalatok után elmegy a kedve attól, hogy kaftant akarjon huzni a magyarországi orthodoxiára és a jargont a magyar zsidók szent nyelvévé dekretálja.

*

A »Nagyvárad« érmihályfalvai tudósítása az ott lefolyt gyűlésről adván számot, megemlékszik arról is, hogy a m.-szigeti rabbi a tanácskozás végén »reflektálva az »Egyenlőség«-nek ellene intézet heves támadására, kijelentette, hogy őt a gyűlés összehívásánál az orthodox zsidóság jól fölfogott érdekeinél egyéb nem vezette«. Ez szépen van mondva. Csakhogy az orthodoxia, úgy látszik, elég orthodoxnak tartja a pozsonyi főrabbit is; arról meg nem is szólt a máramaros-szigeti csodarabbi, hogy miért kellett ebből az alkalomból (a miért oly élesen kikeltünk ellene) a haladó pártot, a zsidóságnak azt a részét, mely az egész magyarországi zsidóság számára a zsidó egyén és a zsidó vallás egyenjogosítását kivívta, — a sárga földig legyaláznai és »gonosztevők sokaságának« mondani? Különös, hogy a máramaros-szigeti csodarabbi milyen szelid, ha jargonban beszél és milyen vad, ha héberül ír. Vagy az érmihályfalvai gyűlés eredménye hűtötte volna le annyira harcziás kedvét?

Szabolcsi Miksa.

Magyarázatok az Ötkönyv hetiszakaszaihoz.

Vajjecze.

VII.

Czijónista álmodozás hajdan és most.

Genesis 28. 10—22: »És elment Jákob... és elérkezett egy helyre s meghált ott, mert lement a nap s vett a hely köveiből és feje alá tette... És álmodott: ime létra felállítva a földön, csúcsa pedig az égbe nyúl s Isten angyalai fel és alá járnak rajta. És ime az Örökével áll fölötté és mondta:... A földet, melyen fekszel, neked adom és gyermekeidnek... És ime én veled leszek és megőrizlek...«

Ha a nyájas olvasó az első két szóból »*czijónista álmodozás*« azt következtetné, hogy a czijónista törekvéseknek egyik ellensége, vagy, a bécsi konyhában kotyvasztott műkifejezéssel élve, »Protestrabbiner« írja e sorokat, akkor alaposan tévedne. Sőt nem habozom minden teketória nélkül kijelenteni, hogy a Bécsből és Párisból szított mozgalmat az első időkben élénk érdeklődéssel és meleg rokonszenvvel kísértem; azt a nézetet, mely e becses lapokban is több ízben jutott kifejezésre, hogy t. i. a czijónizmus a zsidók hazaszeretetével ellentétben van, nem osztom; mert, bár jól tudom és mint minden magyar zsidó, én is szívem minden dobbanásával átérzem, hogy »a nagy világon e kívül nincsen számunkra hely«, azért mégis lelkem egész melegével üdvözölném azon szép törekvés megvalósulását, melyet a baseli kongresszus zászlajára irt és a czijónisták organuma mottó gyanánt használ, hogy »legyen a zsidó népnek egy nemzetközileg nyilvánosan biztosított otthona Palesztinában«, ahová üldözött hitfeleink menekülhetnek. Kár, hogy ezt a gyönyörű, fenséges törekvést, mely bölcs és tapintatos vezetés mellett talán néhány évtized vagy néhány nemzedék múlva testet ölthetett volna, saját vezérei oly gyorsan oly alaposan agyon kompromittálták.

Kár, hogy a »*nemzetiség*« homokos talajába rakták le az alapot épen azok, akik a *nemzetiség* fogalmával, úgy látszik, nincsenek egészen tisztában; akik a zsidóság egyetlen összekötő kapcsát, a vallásosságot, minden ténykedésükben oly tüntetően negligálják, semmibe veszik; akiknek fő-fővezérük megengedhető és erkölcsös dolognak tartja azt, hogy *ma* lángoló szavakban aposztrofálja az összes zsidóságot, mert a zsidó »*nemzetiség*« eszménye előtt le nem borul, *holnap* ő maga törvényes házasságra lép — katolikus nővel (hogy milyen buzgó nemzetiségi apostolok származhatnak majd ebből, könnyen elképzelhető), *holnapután* pedig, mintha közben misem történt volna, ismét mennydörgő filippikákat tart a »Protestrabbinerek« ellen, kik a zsidó »*nemzetiség*« ily apostolainak nem tömjéneznék. Kinek ne jutna itt eszébe a Talmudnak a kétszinüekről mondott azon találó szava: »*Oszin maaszé Zimri u mevaksin szechar Ke-Pinchas*«. Cselekvésük olyan mint a Zimrié és jutalmat várnak mint Pinchas.

Mit nevezünk nemzetiségnek?

Melyek egy nemzetiség ismérvei és kellékei? Legyen szabad felelet gyanánt általam egyénileg egy nagyra becsült aktiv czijónistához intézett egyik levelémnek néhány mondását ide iktatnom:

»A legszebb vezérczikkek sem bírnak engem meggyőzni arról, hogy a *faji közösség egyedül* elegendő volna arra, hogy egy néptörzset, mely az egész világon szét-szórva él, egy nagyméretű közös akcióhoz egyesítsen. Mert ez esetben a Jismáelitákat és Karaitákat is vérünkbeli való vérnek kellene tekintenünk és nem szabadna elpártolt és kikeresztelkedett hitfeleinkről sem oly

mély megvetéssel szólani, amint ezt Nordau ur baseli mesteri jelentésében teljes joggal teszi, midőn a zsidóság szégyenfoltjainak bélyegzi őket. A »nemzet« és »nemzetiség« szavaknak a fajközösség tisztán külsőleges momentumán kívül még más ismérvei is kell, hogy legyenek, melyek tulajdonképeni lényegét és tartalmát teszik. Én ily ismérveket kettőt ismerek: a *nyelvet* és a *vallást*. A nyelv-közösség mint a nemzetiség kriteriuma talán *régebbi* keletű, hiszen már a babeli toronyépítésnél ott szerepel mint egyesítő és elválasztó faktor. Hogy azonban a *vallás* a népeknek közös akcióhoz való csoportosítására sokkal hatalmasabb rugót képezett, mint a faj- és nyelv-közösség *együttvéve*, azt számos történeti tény bizonyítja. Csak hármat említek: a semita nyelvtörzs népcsoportjait az ókorból, a keresztes háborut a közép- és a harminczéves háborut az újkorból. Ugyanazon nyelvet beszélő, ugyanazon fajhoz tartozó népek álltak a példákban egymással szemközt, mert a vallásos érzület hatalmasabb volt a másik két faktornál és győznie kellett, midőn kollízióba jött ezekkel. A Magyarországon élő nemzetiségeket: románokat, szászokat, szerbeket stb. kik mindkét kriteriummal birnak, a nyelv és a vallás közössége egyesíti; azért oly erős közöttük az összetartozandóság érzete. Hogyan állunk mi zsidók? Miben áll a mi nemzetiségünk. Mint egy gazdátlan nyájnak 2000 év óta zétugraszott bárányait mi egyesíthet még bennünket együttes lelkesült akcióhoz? Szent nyelvünk régóta csak az imakönyvben és a tudósok fejében él még. A fajközösség? Ez elegendő lehet az antiszemitáknak, kik diogenesi lámpával keresnek ürügyet a szemiták üldözésére; de nem lehet elegendő oly nagyméretűnek tervezett pozitív akcióhoz, amilyenre a *czijónizmus* vállalkozik. A zsidó »nemzetiségnek« csak *egy* attribútuma létezik és működik még mindnyájukban, legalább mindazokban, akik itt kombinációba jöhetnek: a zsidó *vallás*, amely mindnyájunk előtt szent. És az önök programja épen ezt hallgatja agyon és a vezérek úgy bánnak vele, mint valami lényegtelen mellékes dologgal, mint hamupipókével... Nemzeti zsidóság a nemzetiség említett két ismérve nélkül nem egyéb, mint fából vaskarika.

E levél írása óta sok történet olyan, ami még megerősítette bennem a véleményyt és a *czijónizmus* küszöbéről csalódottan visszafordultam. *Küszöbéről* mondom, mert a jóakaró, hívogató kísértés és a kitűzött magasztos cél iránti rokonszenv több ízben odáig vonzott, de mindannyiszor — a zsoltáros szavaival élve — »meggondoltam lépteimet és visszatértem törvénykönyvedhez«.

Igenis a törvénykönyvhöz, mert a törvénykönyv a mi szentséges órákulumunk, tanácsadónk, utmutatónk az élet minden kétes helyzetében. Ott mindent és mindenkit megtalálunk. akit és amit csak keresünk, még *czijónistákat* is. Persze más fajtájukat mint manapság. Kettőn voltak ők is, mint a mostani fővezérek, de kongresszust soha együtt nem tartottak, mert nem egy helyen, nem is egy korban éltek. Az egyik Szodoma körül, mely város a mai Párisra emlékeztet (a bírák igazságszolgáltatása miltóvá teszi a két várost egymáshoz), a másik Beérsevá tájékán, ahol a zsidó, midőn nyugalomra hajtotta fejét, párnák helyett kövekbe ütközött, mint a mai Bécsben. Az egyik volt *Abrahám*, a másik *Jákob*. A kellemetlen előzmények megvoltak ottan is; Szodomában úgy mint Párisban, Beérsevában úgy mint Bécsben. Hiszen mindakettő — *Abrahám* is, *Jákob* is — földönfutó zsidó volt, hontalanok, kik hazát kerestek. *Jákobot* saját testvére halálra üldözte. Bankokat nem alapítottak e honkeresők, ámbár a biblia tanúsága szerint nagy vagyonuk volt; támadó vezérczikkeket szintén

nem irtak, mert igyekeztek mindenkivel megférni. Még a papokkal sem állottak hadilábon; *Abrahámtól* legalább feljegyezte a Szentírás, hogy Malki-Czedek, a legmagasabb Isten papja, kenyeret és bort hozott neki és megáldotta, amiből némi valószínűséggel lehet következtetni, hogy a papokat »Protestrabbiner« és egyéb ily szellemes gúnynevekkel nem fugimálta. Idegen fajból vett asszonyok által sem igyekeztek összeköttetéseiket szélesíteni, ezt csak *Ézsau* tette, de ez is, midőn észrevette, hogy házassága visszaletszó atyja szemeiben, elcsapta a kanánita nőt és mást vett fajrokonai közül. (Gen. 28. 8.)

De hát csakugyan álomlátó *czijónisták* voltak-e *Abrahám* és *Jákob*? És ha igen, miben állott az ő erősségük? Mire alapították honfoglaló reményeiket? Hadd feleljen helyettem a Szent könyv (Gen. 15. 1.): »Ezen dolgok után *Isten* igéje lett *Abrahámhoz* látomásban, mondván: Ne félj *Abrahám*, én pajzsod leszek neked, jutalmad nagyon sok... én vezettelek ki Urkaszdimból, hogy adjam neked ezen országot, hogy elfoglaljad... És a nap ismét lement, mély álom esett *Abrahámra*... és mondta (*Isten*): Tudd meg, hogy idegen lesz magzatod egy idegen országban, ahol sanyargatják őket... azután ki fognak vonulni... és a negyedik nemzedék visszatér ide, mert nem telik be az *Emóré* büne eddig« — Ugye bár, ez valóságos *czijónista* álom? Csakhogy ott áll az *Isten* előtte és közöttte és mögötte.

Hogy *Jákob* is álmodozó *czijónista* volt-e? Minek ismételném alapszövegünket. Tessék azt még egyszer végig olvasni, ott világosan meg van írva. Csak azt az egyet kívánom még konstatálni, hogy az eredeti szent szövegben e néhány versben 12-szer fordult elő *Isten* neve. Azt, hogy *Jákob* a feje alatt lévő köveket nem dobálódzásra, hanem szent oszlopra használta föl, talán nem kell külön említenem, mert az ki van írva a szövegben.

Nehogy azonban csonkán maradjon e szövegmagyarázat, a létráról és az angyalokról kell még röviden egyet-mást elmondanom. Hogy *Isten* e képletben valami jövődöbéli fontos eseményt akart *Jákobnak* jelezni, ebben az összes magyarázók megegyeznek és mindenki mást-mást keres és talál benne. Így a *Midrás* egyik verziója a *kinylatkoztatás* aktusára vonatkoztatja: a létra, ez a *Szinajhegy* (סנין és סלם) szavaknak számértéke egyenlően 130), melynek alján a nép állott, a láng pedig az égi hatolt fel, az angyalok, kik rajta fel és alá jártak ez *Mózes* és *Aron*, legfelül pedig *Isten* hirdette a 10 igét. Egy másik *midrásbeli* versio szerint *Nebukadnezar* babiloniai király ismeretes álmára vonatkozik. (I. *Dániel* 2). A létra ez *Nebukadnezar* álma, az angyalok a négy leg-hatalmasabb ókori király, kik a hatalom legmagasabb fokára hágtak, aztán lebuktak, felül pedig *Isten* öröködi, aki majdan fölépíti az örök birodalmat.

A jelenkori *czijónizmus* álma élénken emlékeztet e képletekre. *Czijón* létra fokai körül tusakodnak a föld hatalmai: *Konstantinápoly*, *Berlin*, *Róma*, *Szt.-Pétervár*. És *Jákob* népe ott lent a létra alján, midőn a felfelé kapaszkodó hatalmak egy egy rugását megérzi, aggódva feltekint a létra tetőre, ahol *Isten* trónol és kérdi: vajjon megvalósul-e valaha a *czijónisták* szép álma? Vajjon mikor lesz a zsidóságnak — melyet több országban annyira szorongatnak — egy nemzetközileg biztosított menedékhelye? Mire az égi hang visszaszól: »Ime, én veled leszek és megőrizlek mindenütt ahova megy.« — Megőrizlek ellenségeidőtől és, ha kell, még — vezéreidőtől is.

Dr. Jordán Sándor,
fogarasi megyés főrabbi.

Don Aser Abarbanel.

— Villers de l'Isle Ádám után. —

(Franziából.)

A saragossai officialis pinczéi rejtett börtönébe szállt alá a tisztelendő Pedro Arbuez d'Espila, a segoviai dominikánusok hatodik priorja, Spanyolország harmadik nagy inquisitora. Követte egy fra redemptor (kínzó mester), előtte pedig a szent officium két szerzetese lépdelt. Egy nehéz ajtó zúvája nyikorog és egy büzhödt *in-pace* börtönbe hatolnak be, a hol a fölülről lehatoló gyér világosságnál vértől megfeketedett széket, egy melegítőt és egy korsót lehetett látni. A faágyon vasgyűrűvel a nyakán ült egy ember rongyokba burkolva, rémült arczkifejezéssel; korát már nem lehetett megállapítani.

Ez a fogoly don Aser Abarbanel volt, a kit több mint egy év óta vetettek alá a kínzásnak. Mindazonáltal, »elvakultsága ép oly kemény lévén, mint a bőre«, vallásának elhagyását megtagadta.

Büszke volt több ezer éves leszármazására, őseire — mert minden ilyen névre érdemes zsidó büszke a fájára — iratai szerint Lapidót ivadéka volt és ennek következtében Debora nevének, Izrael birájának is: mely körülmény a folytonos kínzások legborzasztóbbika között is fenntartotta batorságát.

Ezért a tiszteletreméltó Pedro Arbuez d'Espila, buslakodva azon, hogy ez az erős lélek kisiklik a megváltás alól, könybe lábadt szemmel közeledett a remegő rabbihoz s a következőket mondta:

»Fiam, örülj: itt az ideje, hogy e földön való megpróbáltatásaidnak végük lesz. Ha ennyi daczossággal szemben sóhajva voltam kénytelen ennyi sok szigorúságot alkalmazni, testvéri javításomnak határa van. Te egy romlott fügefá vagy, a melyen sohasem termett gyümölcs, végre ki fog száradni... De csak Isten ítéltet lelked fölött. Talán a végső perczen fog neked világítani hártartalan kegyelme! Remélnünk kell! Vannak példák... így legyen! Nyugodjál tehát békében ez este. Holnap az *auto da fé* lesz sorod, azaz ki leszel téve *quemaderonak*, az örök tüzet megelőző máglyának: tudod fiam, hogy az nem éget, csak bizonyos távolságból s a halál legalább két (gyakran csak három) óra múlva következik be annak folytán, hogy jeges vízbe mártott kendőkkel hűtik le a tűzhalálra ítéltet homlokát és szivét. Ti csak negyvenhárman lesztok ott. Fontold meg, hogy léged helyezünk az utolsó sorba, tehát lesz időd Istenhez fordulni, hogy följajánd neki ezt a tűzkeresztelőt, mely a Szent Lélektől való. Remélj tehát az Örök Világosságban és aludjál.«

Don Arbuez inígy befejezve a beszédet, intett s a szerencsétlenről levették a bilincseket. Utána következett a fra redemptor, a ki halk hangon megkérte a zsidót, hogy bocsássa meg neki, a mit megváltása érdekében volt kénytelen ellene elkövetni. Azután a két szerzetes járult hozzá, a kik őt a csuklyán át nesztelenül megcsókolták. A ceremónia után a loglyot a félhomályban magára hagyták rémületben.

Abarbanel Aser rabbi száraz torokkal, fájdalomtól eltorzult arczczal, kezdetben figyelem nélkül, a csukott ajtóra nézett. — »Zárva...«. Ezt a szót önkéntelenül ejtette ki, mert más gondolt, mi fölvillanyozta lelkét. Az ajtó résén egy pillanatra lámpák fényét vette észre. Gyengült agyveleje beteges reményt ébresztett benne. Oda vánszorgott a látott nyílás felé! Nagy óvatossággal, csendesén egy ujját a nyílásba dugta s az ajtót maga felé húzta.

Rendkívüli véletlen folytán a szerzetes a nagy kulcsot a zúvár előtt forgatta a kőfal felé! Ugy, hogy a

lakat rozsdás nyelve nem hatolt a nyílásába, s az ajtó befelé fordult.

A rabbi egy pillanatra ki mert nézni. Fakó sötétségben legelőbb félkörű falakat vett észre, melyeket csigalépcsők szakítottak meg. Szembe vele öt-hat kőlépcső, valami fekete átjáró volt, mely egy széles folyosóra vezetett. Börtönéből ennek csak az első iveit lehetett látni.

Kinyújtózkodva kúszott e lépcsők aljáig. Csakugyan egy folyosó volt itt, de nagyon hosszú! Fakó világosság, álmatag fény derengett benne. Boltívekre függesztett mécsesek kékítették meg a levegő ólomszürke színét, a távoli háttérben csak árnyékot látoit. Oldalt egy kapu sincs a folyosó mentén! Egyik felén, balról a falak levágásában szelelő lyukak voltak keresztvasakkal, melyeken át pirosuló fény hatolt be. Valószínűleg este volt, tekintve, hogy a távolban közönként vörös csíkok látszóttak a padlón. És mily rettentő csend! Hátha ott távol, a sötétség fenekén a szabadság int! A zsidó inogó reménysége szívós volt, mert ez volt az utolsó.

Habozás nélkül kisurrant a folyosóra s a szelelő lyukak oldalán tapogatózzott tovább s arra igyekezett, hogy a hosszú falak elmosodó színében föl ne ismerhessék. Lassan haladt, a mellén csuszott és visszafojtotta a kiáltást, ha valamely ujonnan föltépett seb hasogatta.

Egyszerre szandálok közeledő csoszogása hallatszott a kőfalak visszhangjában. Remegni kezdett, rettegés fojtogatta, látása elhomályosult. Vége van! Egy falüregben kuporodott össze és félig holtra válva várakozott.

Egy szerzetes volt, a ki sietett. Gyorsan elhaladt leeresztett csuklyával, izomsipő vas a markában és elűnt. Az ijedség, mely a rabbi mellét szorongatta, élete működését mintegy megbénította. Majd egy óráig maradt helyében, anélkül, hogy képes lett volna mozdulni. Attól való félelmében, hogy ha megfogják, ismét a kőpadra jut, arra gondolt, hogy visszatérjen börtönébe, de a régi remény, az, a mely a legiszonyubb bajban sem hagyta el, a fülébe suttogta, hogy: *Talán!* Tehát tovább csuszott a lehetséges menekülés felé. Fájdalomtól és éhségtől elgyöngülve, remegő félelemmel haladt előre! Ez a temetőszerű folyosó végtelennek látszott! És ő folyton haladva csak az árnyékot nézte ott lenn, a hol a szabadító lejártnak kellett lennie!

Ó jaj! Ismét léptek zaja hallik, de most sokkal lassabban és tompábban. Két inquisitor fehér és fekete alakja jelenik meg előtte, hosszú kunkorított szélű kallappal fejükön, a szürke levegőben ott hátul. Halk hangon beszélnek, úgy látszik fontos dolog fölött vitatkoznak, mert kezükkel hadonásznak.

Ennek láttára Abarbanel Aser rabbi behunyta a szemét, szíve megszakadásig dobogott, a testén lévő rongyok a haldokló verejtékével ivódtak át, tátott szájjal, mozdulatlanul a fal hosszában fekvé maradt, egy mécses világitása alatt s Dávid Istenéhez imádkozott.

A mikor a két inquisitor vele szembe érkezett, a mécses világossága alatt megállottak — valószínűleg véletlenül, vitatkozás közben. Egyikük, a mint társára figyelt, történetesen a rabbi felé nézett! S e pillantás alatt, a melynek szórakozottságát kezdetben nem értette meg, a szerencsétlen úgy érezte, mintha a tüzes csipővasak ismét marcangolnák nyomorult hu-át. Tehát ismét sóhajok és sebek! Összeesve, lélekzet nélkül, rángó szempillákkal reszketett a csuha érintésére. Azonban, sajátosságos, de természetes dolog, az inquisitor szemei olyanok voltak, mint a ki mélyen gondolkozik azon, hogy mit fog felelni és annak gondolatába van mélyedve, a mit hall. Tekintete merev volt — és úgy látszott, hogy a zsidót nézte, de nem látta!

A tárgyakba elmélyedett két vitatkozó néhány perc mulva tényleg folytatta utját lassu léptekkel s folyton halk hangon társalogni, abba az irányba, a honnan a fogoly kiszabadult. *Nem látták őt!* — Olyannyira, hogy érseiteinek irtózatossá zűrzavarában agyán az a gondolat cikázott át: *talán már meghaltam, hogy nem láttak meg?* Egy iszonyu benyomás rázta föl tompultságából: a falra nézve, épen arczával szemben úgy rémlett neki, hogy két kegyetlen szemet látott a sajátéival szemben, melyek őt megfigyelték!... Fölberzent hajjal, hirtelen ijedéssel hátra vetette a fejét!... De nem! nem! A köveket tapogatva kezeivel, meggyőződött, hogy ez csak az inquisitor szemének tükörképe volt, a mely még saját szeméből visszaverődött a fal két foltjára.

Tovább! Sietni kellett a cél felé, a melyről azt képzelte (kétségtelenül beteges fantáziával), hogy az a szabadság! Az árnyék felé, melytől alig harmincz lépésnyire volt távol. Fájdalmas utjának újra neki indult, gyorsabban, térdein, kezein, hasán kuszva; és csakhamar a rémületes folyosó sötét részébe ért.

A szerencsétlen egyszerre hideget érzett kezein, melyekkel a padozatra lámaszkodott. Ez egy heves légáramtól származott, mely egy kis kapu alól fujt: itt volt a folyosó vége. Ó nagy Isten! Ha ez a kapu kinyílna!... A siralmas menekülő lényét a reménné szédülete fogta el! A kaput méregette szemmel anélkül, hogy rendesen látott volna. Körülötte sötét volt. Tapogatózott: se závar, se lakat. Egy kapocs!... Föltápaszkodott, a kapocs engedett ujjja nyomásának, a csendes kapu megnyílt előtte.

»Halleluja!...« susogta a rabbi a megkönnyebülés és hála nagy sóhajával, s most már fennálva a küszöbön maga elé nézett.

A kapu kerthe nyílt, csillagos ég alatt! Tavasz, szabadság, élet! A kertből a közeli mezőre látott, mely a hegyekig nyúlt, s a szemhatáron ennek kék hullámos körvonalai látszóttak. Ott, ott volt az üdv! — Ó, menekülni! Egész éjjel szeretne futni e ciztrom-erdőben, melynek illatát érezte. Ha a hegyekbe jutott, megmenekült! A szent, jó levegőt magába szívta, a szél fölfrissítette őt, tüdeje tágult. Megijodott szívében hallotta a Halleluját és Isten felé ki őt kegyelmébe fogadta, kitérta karját hálásan és szeméit az égre emelte.

Ekkor úgy rémlett neki, hogy karjainak árnyéka önmaga felé visszafordul — úgy érezte, hogy ez árnyékból való karok körülfogják, megölelik — és hogy őt valaki gyöngéden a keblére szorítja. Tényleg egy magas alak volt közelében. Szeretettel, bizalmasan sütötte le szeméit a nyomorultra, ki megingott, félőrülten, fátyolos szemmel remegett, ajkai megduzzadtak és rémülettől akadoztak.

— Iszonyat! Magának a nagy inquisitornak, a tisztelendő Pedro Arbuez d'Espila karjaiban volt, a ki könyekkel teli szemmel nézte őt, mint a jó pásztor, a mikor eltévedt bárányát megtalálja!

A komor pap a szerencsétlen zsidót oly buzgó szeretettel szorította kebléhez, hogy a csuha durva szőre földörzsölte a dominikánus mellét. S a miközben Abarbanel Aser rabbi aggodalomtól görcsösen összeszorult szempillákkal hörgött az ascéta dom Arbuez karjaiban, kuszált gondolatokkal megértette, hogy *mind az, a mi e szörnyű est folyamán történt, csakis előre megfontolt kényszerítés, a Reménység kénzása volt* — a nagy inquisitor keserű szemrehányás hangján sajnálkozó tekintettel sugta a fülébe a sok hőjtőléstől szakgatott és tüzes lihegéssel:

»— Mit csinálsz, fiam! A megváltás előestéjén... talán el akartál volna hagyni hennünket!«

Fordította: Dr. F. Gy-nó.

Meturgeman.

(Szerkesztői üzenetek.)

Dr. S. A. urnak, Budapesten. A zsidók kormánypartisága csakugyan nincsen meg a tizenhárom hitágazatban. Ezt különben már onnan is következtetheti, hogy a németországi zsidók, kik közt tulnyomó a konzervatív elem, mely él-hal a hitágazatokért, majdnem kivétel nélkül a *szabadelvű* ellenzéki pártokhoz tartoznak és tartoztak, különösen Bismarck vasregime-je alatt. (Tessék csak visszaemlékezni a hatalmas kancellár elkeseredett küzdelmére a Laskerek, Bambergerek, Löwe-ek ellen.) Joggal következtetheti ebből, hogy a világért sem dogma a zsidóknál (kiknek különben sincsen dogmájuk), hogy mindig csak a hatalommal, tehát a kormánnyal tartson. Ha a magyarországi zsidók tulnyomó részben mégis a kormány politikáját támogatják, azt nem azért teszik, mert az a kormány politikája, hanem azért, mert meg vannak győződve, hogy az a politika az *ország javát* akarja, hogy a *fölvirágzására* vezet, hogy az a politika a *szabadelvűség* politikája. Akik más nézetten vannak, ott találhatók a függetlenségi pártban, amiről meggyőződhetik *Ivánka Oszkár*, orsz. képviselő is, ki a héten azt konstataálta, hogy a zsidók mindannyian kormánypártiak. Mezei Ernő, Vészi József, Visontai Soma, Bartha Ödön, Vázsonyi Vilmos, Bakonyi Samu, Szalkai Sándor és még sok más ellenzéki politikus, író és enragirozott pártember eléggé bizonyítja ennek az állításnak tarthatatlanságát. A zsidóhitű választók tulnyomó része, igaz, kormánypárti, de hisz az az *összes választók* tulnyomó része. Hisz kormánypárti nálunk a legtöbb katolikus választó is, a Lepsényiek és Zimándyak, a belső és külső néppárt ellenére. A 300 kormánypárti képviselő között majdnem 200 a katolikus, ezeket *Ivánka Oszkár* nem látja? A zsidóhitű választók az összes választók mintegy 8, a képviselőházban a zsidóhitű követek az *összes követek 3 perczenjét* képezik: hogy alkothatnák meg ezek a kormánypárt óriási többséget? A dolog tehát tulajdonképen így áll: A zsidók nem azért kormánypártiak, mert zsidók, hanem azért, mert meg vannak győződve, hogy a politika, melyet a kormánypárt követ, *magyar* politika, *üdvös* politika, *szabadelvű* politika. Ha az ellenkezőről volnának meggyőződve, a kormány politikája ellen fordulnának, amint fordultak Németországban Bismarck retrográd iránya ellen. A hatalom ettől vissza nem riasztaná őket, amint hogy nem tartotta őket vissza az opponálástól Bismarck erőszakoskodása, ki a nemzetközi szótárt egy új szóval ajándékozta meg. Az antisemita szót legelőször ő használta. És a kormány politikája ellen fognak állást foglalni a zsidók nálunk is, mihelyt Lepsényi pártja kerül uralomra. Meg lehet győződve *Ivánka Oszkár*, hogy a zsidók a világért sem fogják exponálni magukat azért, hogy a székesfőváros diszpolgárává válassza meg az *akkori* miniszterelnököt.

2. Nem is áll, hogy minden zsidó kormánypárti, van elég ellenzékipárti zsidó is. 3. A zsidók nem mint zsidók

gyakorolják politikai jogaikat, hanem mint magyar polgárok. Csakugy, mint a katolikusok, kiknek tulnyomó nagy része szintén a kormánypárti politikát ösmerte föl magyarnak, szabadelvűnek, tehát üdvösnek és az ország érdekeinek megfelelőnek.

Dr. F. S., Budapest. Péter világi neve volt, különben *Peszach*nak hívták, a mi elég ritka név. Különben van egy *toszafista*, kinek zsinagógái neve is Péter volt és ki Toszafotban mint »rabénu Péter« (Peter tanítónk) szerepel. Csodálkozását különben sem értjük. Ismerünk egy talmudszerzőt, kit rabbi Romanusnak hívtak, miért ne viselhetné hát zsidó pap a Péter nevet, annál is inkább, mert Petrus, az apostol iránt, kit elébb Simon Chaifának hívtak, a zsidók különben is igaz kegyelettel viseltettek, annyira, hogy a »Nismasz« imát, ünnepi imáink eme egyik legszebbikét, neki tulajdonítják. Petrus, ellentétben Paulussal, össze akarta kötni a zsidóságot az új hittel, hajdani hittestvéreit magasztalta és támadói ellen védelmezte. A tradíció egyébiránt még egész más dolgokat őrzött meg Petrusról, mik meg vannak írva »Midras Chaiá -ban, melyet nem is olyan régen mi is ismertettünk.

Szatmár. Kétségtelen, ön megtette a magáét, bizik is és amit vár, jogos is, szép is, bibije azért mégis van a dolognak. Ösméri tán a róka és a kakas történetet, rabbi Berachja Nikdani »Mislé-Sualim«-jából, melyből a »Gyöngyszemek«-be is átvettünk egyetmást. Nem baj, ha ösméri is, azért elmondjuk esetleg másoknak az épülésére.

Falu végén volt egy ház, melynek udvarából gyakran tett kirándulásokat egy természetes kakas a közel fekvő erdőbe. Egy szép napon ellenséget pillantott meg egy bokorban: a kegyetlen és ravasz rókát, akinek, — azt vélte legalább észrevenni a tarajás és szárnyas basa, — épen kakaspecsenyére fájt a foga. Pillanat és a kakas elég magas fán termett, a hova az életére törő rabló nem követhette. A kakas legalább bizott benne, hogy a róka utól nem érheti, mert hisz tudta, hogy nincsenek szárnyai. Csakhogy a szárnyaknál is többet ér az ész, ebből pedig sok van a rókának, jóval több mint a kakasnak.

— Enye, enye, kezdte beszédét faalján a róka, hát annyira elmaradtál volna a világtól, kedves komám! Igazán soh'sem hittem volna. A kakas fülelni kezdett; bántotta is büszkeségét a róka sajnálkozása, aki, mintha csak önmagához beszélne, folytató: »Az is lehet különben, hogy nem visszamaradottság, hanem tudatlanság, ami épenséggel szégyenletes. — Bő'je ki hát végre, mit forgat kend az eszében, róka mester? szolt most kíváncsian a kakas. Miért volnék én elmaradott, vagy tudatlan, vagy plane mindakettő? És a róka szolt. Elmaradtál a világtól, hogy menekülsz előlem, holott már napok óta a messiási idöket éljük. Ha pedig tudod ezt, mert látom, hogy intesz a te szép, büszke fejeddel, annál jobban sajnállak, hogy nem tudod, mik is azok a messiási idök. A messiási idök legnagyobb vívmánya, kedves kakas komám, az, amit a próféta jósolt meg róluk. »És lakozni fognak békés egyetértésben a farkas meg a bárány; a gödölye meg a tigris együtt nevelik apróságaikat; a csecsemő játszani fog a viperával, anélkül, hogy bántódása történnék a gyöngébbnek.« Természetes, hogy a róka és a kakas is közös háztartásra fognak lépni, mert róka többé kakashust nem eszik.

A kakas mélyen elszégyelte magát, hogy mind-ezekről a szép dolgokról még csak nem is hallott soha, le is repült rögtön a nagytudásu mesterhez, hogy a

nagy barátságot azonnal megkezdjék, amint hogy illik is a messiási idökben. De nem érték még lábai a földet, midön roppant meglepetésére a róka, mintha nyilból lötték volna ki, ugy neki vágott az avarnak. — Kedves mester, miért menekülsz? mi bántott? lásd, lejöttem! szolt hizelegve, hivogatva. A mester azonban rohant és nem felelt. Csak most vette észre a kakas, hogy a róka után vadászebek száguldanak, utánuk lóháton a vadász, kezében a halálhozó fegyverrel. Hát ezeket neszelte meg a róka, azért eredt olyan vad futásnak, szolt a kakas, — csakhogy az lehetetlen, tevé hozzá rövid észszel a könnyenhívó. Hisz róka mester csak most magyarázta, hogy itt a messiási idök? Nagykedésében elkiáltotta azért magát a hogy csak tudott, ugy hogy visszhangzott szavától az egész határ: Róka koma! hát nem következtek-e el a messiási idök? A róka pillanatra vissza'ordult és üldözőire mutatva, szolt: De igen, csakhogy azok az ebek ott nem akarják elhinni.

Szó sincs róla, ön akarja a nagy testvéresülést, a boldog egybeolvadást, itt is volna már az ideje, de — mit mondanak hozzá azok? —

Dr. G. D. Budapesten. Biz az való és nem mese, hogy minden jámbor zsidóknak és zsidónőnek meg van a maga bibliai verse, mely ugyanavval a betűvel kezdődik és végződik, melylyel héber neve kezdődik és végződik. Ezeket a verseket a tudósabbak között az apa keresi ki gyermekének, ki aztán egész életén át a maga saját külön »poszuk«-jának (bibliai vers, itt jelmondat értelmében) vallja; a héberben járatlanok között a tanító választja meg, vagy más valaki, ki ért hozzá. Poszukját 3-szo: mondja el aztán minden nap a jámbor. A »Semóno Eszre« ima utolsó mondata, az »Ószé solóm« elé iktatja, ugyanis, már pedig a »Semóno-Eszré«-t háromszor imádkozza el minden nap a vallásos zsidó. A poszuk választása különben ósrégi intézménye a zsidóknak. A talmud korában még a jóslás egy nemére is használták. Ha valaki valami nagy dologba akart fogni, megkérdezte a legelső iskolás gyermektől, akivel találkozott: mi a poszukja. A verset aztán ügye előnyére, vagy hátrányára magyarázta és nem egy ember a szerint járt is el. A talmud szerint (Gitin traktatusa) Nero császár is ezt tette Jeruzsálem előtt. Ott volt már hadseregével, midön egy zsidó gyermek, kitől jelmondatát tudakolta, ezt a verset czitálta: »venoszáti esz nikmoszi be-Edom« azaz *boszut fogok állani* (szól az Örökkévaló) *Edómon*. Nero, ki tudta, hogy a zsidók Edóm alatt Rómát értik, megijedt és az ostrommal föl hagyott. Még Elisa ben Abijáról, a talmud e szabad gondolkodójáról olvassuk (Chagiga traktatusában) hogy elmondatta magának iskolás gyermekekkel poszukjaikat és boldogtalan volt, hogy azokat jóra nem magyarázhatta. Beiktatták-e már akkor a külön poszukat a Semóno-Eszrébe, azt nem tudjuk, de bizonyos, hogy ilyen poszukja mindenkinek volt. Adunk hát Önnek is egyet. Az Ön héber neve Petachja (פתחיה) olyan verset kell tehát kikeresnünk, mely פ- betűvel kezdődik es ה- betűvel végződik; ilyen vers ez: פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה (Piszchu li saaré czedek ovó vom óde Jah) Magyarul: Nyissátok ki nekem az igazság kapuit, hadd menjek be, hadd dicsérjem az Örökkévalót (zsoltárok 118. 17.). Neinde, mennyire Önnek való? Ne-jének, kinek Lea (לֵאָה) a héber neve és ki csak most lábadt föl nagy betegségből, az előtte való vers lehet a poszukja: לֹא אמות כי אודה ואספר מעשי יה (Ló omusz ki echje vaaszapér maaszé Jah). Nem halok meg, hanem élni fogok és Isten dicsőségét hirdetni. Mintha csak rászabták volna jámbor lelkiületére. Érdekes, amit a »Noam Ali-

melech« (egy kabalisztikus munka) a poszokról ír. Szerinte az első kérdés, melyet a tulvilágon az elhalt ember lelkéhez intéznek, az, hogy mi a *poszukja*? Mit egy újabb-kori kommentátor úgy magyaráz, hogy: mi volt vezérlő elved, a mig a földön voltál, mert az ember poszukja, az ember elve.

P. Gábor L. ben. A tudós S.-né magunk is ösmertük; örvendünk, hogy leánya méltó hozzá és a hébert szintén jól kezeli. Magyarországon tán még csak 3 asszony mondhatja ezt magáról és ezek közt első helyen a hosszú-aszói rabbi (Erdélyben) felesége. S.-néről a következő remek kis dolgot hallottuk: Második férje roszul bánt vele és a talmudista asszony elhatározta, hogy elválk tőle. Csakhogy mielőtt ezt megtehette volna, megbetegedett. Férje el-elüldögélt ágya mellett, mialatt mindketten hallgattak. Egyszer csak megszólal az asszony és azt kérdi férjétől, nem tűnt-e föl neki soha ebben a zoltár-versben, hogy *rabóth machsabót beléb is vaczath Hassém hi takum* (magyarul: sok a terv a férfi szívében, de Isten határozata az megmarad), hogy az a »hi« szó tulajdonképen fölösleges? Hisz a mondat így is teljes volna: Sok a terv a férfi szívében, de isten határozata megmarad. Minek itt az az »az« szó? Nos, bizonyára tudod, hogy a »hi« mutató *nőnemű* névmás (a mutató himnevű névmás »hu«). Hi tehát par excellence nőt jelent. Nos, most hallgasd a vers magyarázatát: *Rabóth machsabót beléb is*, sokféle terv van a férfi szívében, különösen ilyenkor, mikor a felesége, kit nem szeret, beteg. Hányja-veti lelkében, kit vesz majd el halála után, mi je marad utána és ehez hasonló még sok más gonoszsgát is. Nos, tudd meg, hogy *vaczath Hassém*, Isten határozata mindezekkel szemben az, hogy *hi ő*, a nő (mert »hi« nőre vonatkozik) *tokum* megmaradjon. Az asszony eltalálhatta a férj gondolatát, mert mérgesen otthagya betegágyát és a válásig (mert a nő csak-ugyan fölgögyült) nem is találkozott többé vele. S.-né harmadszor is férjhez ment és ez a házassága igen boldog volt. Boldog volt különben első férjével is, ki fiatalon hunyt el. R.-né, kiről ön referált, a harmadik férjnek a gyermeke.

M. A. o. k. Budapest. A megrendelést pontosan teljesítjük. Csak azt akarjuk megjegyezni, hogy ha Nagyságod volna a Meturgeman és mi a közönsége, a következő kettős kérdést intéznék hozzá: »Mi volt az oka, hogy a lapot eddig másnak a nevére járatta és mi birtára most, hogy megírja: A tulajdon képen megrendelő én vagyok: *Mócsy Antal?*« — Különben Meturgeman Nagyságod is, csakhogy nem a mi Meturgemánunk.

H i r e k.

A »napok«.

Saját külön fogalom az a szó, amit e sorok élén idéző-jelek közé raktunk. Németesen ugynevezett libalábak között még stilszerűbben férne meg a czimszó. A »napok« is német szó, a »libalábak« is az, amit hiába fordítunk magyarra. A fogalom tartalmát azért meg nem ismerjük. Legfőlebb ha idegenül gondolkozunk. De a »libalábak«-kal nem kívánunk ezuttal foglalkozni, azokat szívesen engedjük át akár a németeknek. A »napok« at azonban szeretnők magyarba ojtani, aminthogy az eféle kertészkedésre az Eötvös-alap is ráadt a fejét. aA »napok« t. i. nem időt jelentenek, hanem ennivalót, még pedig

éppen az ellenkezőjét annak, mint amit a magyar ember gondol, mikor pl. valaki »a napnál ebédel«.

Ezt a tartalmas, emésztésre alkalmas foglalatot a zsidóhittiek adták a »nap«-nak, vagy »napok«-nak, ami talán »az idő vasfogá«-ra vonatkozó stilverággal is néminemű kontaktusban van. A »napok« zsidó felekezeti fogalmának legjobban a szegény diákok örültek — bárha e diákok tulnyomó nagy részben színét sem látták a diák szónak, mivelhogy főképpen bachurok voltak. Ezeknek pedig, különösen régebben, miért miért nem, tilos volt a diákszó. Amily arányban azután a diákszó beszivárgott a zsidó ifjuság ösmertvilágába s általuk a családokba, ugyanolyan arányban vesztettek tért a »napok«. A »napok« fogalma megmaradt ugyan, s így a térvesztés tulajdonképpen azokat a családokat illeti csak, a melyek körében még emlékeztek a »napok« fogalmára. Mert sokan megfeledkeztek róla, s a multtal ellentétben, szinte az a család megy ma már ritkaságszámba, ahol szegény kis, vagy nagy diákok terített asztal mellett tovább plántálják a »napok« fogalmát.

S ime, a zsidó otthonokban, különösen a fővárosban kiveszőben lévő, irmagnak alig maradt fogalom — egyszerre buja tenyészetnek indul. Az Eötvös-alap, a tanítók gyermekeinek ez a támogatója, felekezetet nem valló talajba kezdi ojtani, s a »napok«, amik a zsidó otthonokban lealkonyultak, a fővárosi vendéglősök asztalainál kelnek föl. 92 tanító gyermeke jut így a fővárosban »napok«-hoz, vagyis ingyen ebédekhez.

E fölemelő jelenség láttára, elborulva nézzük az ősi zsidó »napok« alkonyát, s nem minden emóció nélkül szemléljük, hogy a mit a mi hitfeleink bizonyára mint »korszerűtlen« intézményt tulnyomó nagy részben elhanyagoltak, azt mások mint a humanus cselekedetek egy új tűzszlopát köszöntik. És eltűnődünk rajta, miért áldozott le a »napok« rendszere a zsidó otthonokban, különösen itt a fővárosban. Nincsenek talán szegény ifjaink, szép reményre jogosítók, akik existenciájukhoz tudásvágyukon, vasakaratuken és nagy étvágyukon kívül semmi egyebet nem hoznak ide a fővárosba? Talán a kisebb-nagyobb uriházaknál is olyan kicsinyek az asztalok s olyan kevés a főztjük, hogy ha jó idegen, nincs hely a számára s nem akad egy fölös falat betevőnek? Avagy a jó szivek kevesbedtek volna meg az uri zsidó házakban most, a mikor a házon kívül százezreket költenek évente különféle jótékony czélokra?

Egyik kérdésre sem tudunk igennel felelni. Ellenkezőleg, tudjuk és adatszerűen bizonyíthatjuk, hogy évről-évre szaporodik a fővárosban azon zsidó ifjak száma, a kik felekezetünk intelligenciájának gyarapítására s annak majdan becsületére is válni hivatvák — de vagy nyomorognak, vagy letörnek idő előtt, vagy elnyűve, tönkretéve jutnak célhoz. Azt is tudjuk, hogy legyen bár az asztal még oly kicsiny, egy-egy szegény diáknak lehet mellette helyet szorítani s a hol öten-hatan jól tudnak lakni, éhen a hatodik-hetedik sem veszhet. Végül pedig a jó szivek is nem hogy fogynának. — de,

ha az ujságok följegyzéseinek a sok jótékony egyesület sokoldalú tevékenységének hinni lehet — hál' istennek, egyre sokasodnak.

Miért hát, hogy mégis leáldozott nálunk a »napok« napja?

Vajjon úgy áldozott-e le, hogy köztünk többé nem lesz virradása?

Nem akarunk és nem tudunk kishitűek lenni. Ugy gondoljuk, elég utalnunk arra, hogy, ime, az Eötvös-alap föltámasztja a »napok«-at, mint *korszzerű* jótékony intézményt: s a »napok« napja újra fölkel a zsidó családi élet felhőtlen tiszta egén. A »napok« intézménye abban a formában, minőben a zsidó otthonok megteremtették, még szebb, még nemesebb, mint az új vendéglői köntösben. Mert a zsidó uriházak nevelő hatással lehetnek a támogatott szegény diákra, megtaníthatják azt emberekkel érintkezni, jövőendő egzisztenciájához szükséges *connexiókhoz* juttathatják és elvégezhetik a felekezeti intelligens elemeinek gyarapítására hivatott szegény vidéki ifjaknál a szívnek, a léleknek azt a csiszoló munkáját, a mit a szegényes hónapos szoba, a népkonyhai vagy a legsötétebb traktérokban található környezet soha sem képes nyújtani.

Szinte azt mernők mondani, hogy a »napok«-nak ezek az úri asztalok mellett föltalálható, intellectualis erőket fejlesztő táplálékai a szegény ifjakra nézve nagyobb jótétemény — magánál a terített asztalnál. Befektetett tőke, mely a felekezeti közösségben bő kamatokat ígér. Jótett és szent cselekedet egyuttal, aminek héber nyelven egy a fogalomjelzője.

Az »Egyenlőség« föl akarja támasztani a »napok«-at és a fővárosban ismét általánossá akarja tenni a zsidó otthonokban. Az akcióhoz munkatársakul szólítja ezért azokat a hitfeleket, akik ott tündökölnék minden nemes vállalkozás élén és jó szívvel, lelkes áldozatkészséggel ápolják a humanizmus felekezeti és nem felekezeti műveit.

A közvetítő szerepére vállalkozunk az »Egyenlőség«-gel. Ide kérjük intézni azokat a nyilatkozatokat, melyek küldőjüknek azt a készségét közlik, hogy az egész tanév ideje alatt a hét mely napján, vagy napjain, volnának szivesek egy, esetleg több szegény zsidó ifjut, egész napi vagy részleges (ebéd, vacsora, reggeli) étellel ellátni asztaluknál. Azoknak neveit, kik ilyen jótétre hajlandók, közléseszsük az »Egyenlőség«-ben, a nyilatkozatokat pedig egy alakítandó bizottság elé terjesztjük, amelyben az egyetemi ifjak s az izr. tanítókepző segítő egyesületei, továbbá a fővárosi zsidó hitoktatók volnának képviselve. Ez a bizottság a rendelkezésére álló adatok alapján kijelölné azokat a szegény zsidó ifjakat, kik a följajánlott jótétemények igénybe vételére jogosultak.

Ily módon, azt hiszszük, a »napok« intézménye mint egy tervszerűen működő szervezet új életre kelhetne és eleven áldása lehetne a fővárosi szegény tanuló ifjuságnak.

— A német császár szentföldi útja befejeződött s a fejedelmi zarándok visszafelé utaztában már közel jár hazájához. A nevezetes vállalkozást még mindig kiterjedt mértékben kommentálják és egyes részletek a zsidó felekezeti körökben is élénk megbeszélés tárgyául szolgálnak. A felekezeti sajtó sem hallgat és ez természetes következtetése annak az akciónak, melyet az új zsidóország kalandos tervének fölvetői indítottak. A német császár szentföldi útjából mindkét részről igyekeznek tőkét kovácsolni, a cijonisták épen úgy, mint az ő terveiknek elítélői. Erre pedig annál inkább van mód, mert teljesen megbízható értesülések még nem érkeztek Európába azokról a részletekről, melyek alkalmasak volnának annak megvilágítására, hogy a német császár hogyan fogadta az eléje járuló zsidó küldöttséget, vagy küldöttségeket s hogy egyáltalán minő zsidó küldöttséget fogadott. Sőt, ellenkezőleg, ma zavarosabbak a lelkiismeretes ítéletmondás alapjául elfogadható adatok, mint voltak eddigé. Arról a »zsidó« küldöttségről ugyanis, a melyről két héttel ezelőtt megemlékeztünk, s mely a koloniák fényképét nyújtotta át a német császárnak — most utólag kiderül, hogy *nem is zsidó*, hanem a templomos rend küldöttsége volt, amely a maga koloniáinak fényképeit adta le emlékül. Viszont a cijonisták hivatalos lapja azt közli, hogy f. hó 2-ikén egy cijonista küldöttség tiszteltelt volna a német császár előtt, amely *Herzl* Tivadar dr. vezetése alatt, *Schnirer* M. T. dr. actióbizottságielőadóból, *Wolfsohn* D., a zsidó koloniális bank elnökéből, *Bodenheimer* J. dr. a német cijonisták elnökéből és *Seidener* mérnökből állott volna. A cijonista hivatalos lap azt is ujságolja, hogy a fejedelmi zarándok »behatóan és igen barátságosan« felelt *Herzl* dr. üdvözlő beszédére, de hogy mit, — holott a lényeg ez volna — bölesen elhallgatja hihetőleg nem ok nélkül és nem azért, mert az országvásárló szándékkal terhes cijonistáknak nem jutott egy sürgönyre való pénzük. Az alkotható kép tisztaságát zavarja a mi szentföldi magántudósításunk is, amely már sem a koloniák, sem a *Herzlék* tisztelgéséről nem tud, ellenben azt közli, hogy a *jeruzsálemi hitközség* mult hó 29-ikén, egy általa emeltetett diszkapu alatt főrabbija vezetése mellett tiszteltelt a német császár előtt. A főrabbi héber áldást mondott, amit tolmács fordított le. Erre azután a császár azt felelte volna, hogy »nagyon örül, miképpen a zsidóhitűek képviselői azon a helyen köszöntik, ahol annak idején édes apját üdvözölték és kéri a rabbit, hogy a szép fogadtatásért fejezze ki szívélyes köszönetét a zsidó hitközség előtt.« — Evvel a közléssel nagyrésztben összevág a *Jüdische Presse* értesülése is, amely szerint a jeruzsálemi askenazok és szefardok megbízottai: *Eljasar* Saul chacham basi, és *Salant* Sámuel főrabbi, továbbá *Behar* Nissim és *Cohen* Efraim igazgató stb. engedélyt kértek arra, hogy a jaffai uton emelendő diszkapu alatt köszönthessék a német császárt. Nagysokára az engedélyt meg is kapták, a diszkaput megcsinálták, de nem okt. 29-ikén, mint a mi tudósításunk mondja, hanem nov. 1-én üdvözölték a német császárt, aki a *Salamon* J. M. rabbi által szerzett héber fölirat átvétele után így szólt volna:

»Köszönöm a föliratot és a jeruzsálemi zsidók fogadását. Örülök, hogy megadatott ugyanazon uton járnom, mint holdogult édes apámnak és őszintén örülök a szeretetreméltó fogadtatás miatt. Adják át a zsidó hitközségnek legmelegebb köszönetemet.«

Nem lehetetlen, hogy mind a három fogadtatás megtörtént; de ha megtörtént is, abból a zsidó állam rajongói semmi jót nem olvashatnak ki a maguk terveire nézve. Ellenkezőleg, az, hogy nem merik a cijonisták azt

a választ közzé tenni, melyet a német császártól állítólag kaptak, arra vall, hogy a válasz nem olyan, mint aminőt ki szokás tenni az ablakba. De ha a cionistákat nem fogadta a császár, avagy mint hírlik, a templomosokkal együtt bocsájtotta őket maga elé, akkor is teljesen kiábrándíthatja a cionistákat vállalkozásuk minden sikeréből az a már közölt császári válasz, mely Palesztinában a földmivelés emelését a török birodalom javára és a szultán szuverenitásának teljes tiszteletben tartása mellett igéri csak jóindulatu érdeklődésére méltónak.

— **A csurgói papiktatás** f. hó 16-án történt meg. Az új pap, *Wellesz Armin dr.* fogadtatására, a ki az »Egyenlőség«-nek is munkatársa, a hitközség nagyszabású készüléket tett, melyeket *Jünker Gusztáv* hitközségi elnök intézett. *Wellesz dr. Venetianer dr.* újpesti főrabbi kíséretében jött. Kaposvárt *Herzog Manó dr.*, Nagy-Atádon *Löwy Ferencz dr.* főrabbi csatlakoztak hozzájuk, míg Szobon a csurgói hitközség küldöttsége várta az érkezőket. A csurgói vasuti állomáson a hitközség színe-java várta az új papot és kíséretét. Innét a menet a templom elé vonult. A szokásos üdvözlőbeszéd végzése után a templomi ünnepség következett. Az iktató beszédet *Venetianer Lajos dr.*, újpesti főrabbi, *Wellesz elődje* mondta. Pompás ölethől indult ki. Az aranyhalacszkára és Dávid királyra vonatkozó hitregéből, a melynek alapján kifejtette a rabbi hivatását, a kinek áldozatkészsége, lemondása többet használ, minden beszédnél. Végül a községtől bucsuzott. A hatásos beszéd után *Wellesz dr.* székfoglalója következett, a mely három szentirási vers alapján történeti szempontból fejtegette a zsidóság alapeszméjét, mely hajnalhasadástól késő éjszakáig áldozatot kíván Izraeltől. Áldozatot az istentisztelet és emberszeretet oltárán, a templomban és iskolában. Áldozatot minden egyes zsidótól, de különösen a rabbitól. Programja az új papnak: hirdetni a hagyomány tiszteletét, a fejlődés tanát, a munka áldását s az eszmények kultuszát. A pompás beszéd mélyes hatású keltett a jelenvolt előkelő közönségre, melynek soraiban a hitközségi tagokon kívül a város keresztény lakosága, hatóságai, testületei, felekezetei is képviselve voltak. A rendezett banketten sok szép fölkészöntő hangzott el, melyek az új papot és a hitközség érdemes vezetőit és a vendégeket magasztalták.

— **Papiktatás.** Ugyanakkor, mikor a legsötétebb orthodox elemek Érmihályfalván főképpen azon remélődtek, hogy a magyar szó egyre diadalmasabban nyomul előre az orthodox zsidóság körében is. Székesfehérváron az orthodox zsidó templomban megint ünnepét ülte a magyar szó. Papot iktatott a székesfehérvári orth. hitközség s ez szolgált alkalmul a magyar szó ünnepének. *Schük Bernát dr.* az új pap, *Schük Salamon* karczagi főrabbinak fia, aki új állomáshelyének elfoglalását megelőzőleg f. hó 15-ikén meynyezet alá vezette a várpalotai tudós papnak, *Singer Ábrahámnak* leányát. A lakodalmon együtt volt papok és küldöttségek mind elkísérték *Schük Bernát dr.* új állomáshelyére, akit itt hitközsége nagy ünnepséggel várt. A beiktatás csütörtökön f. hó 17-ikén történt. Az iktató beszédet *Rosenfeld Mayer*, a miskolczi ősz főrabbi magyarul mondta és *Schük Bernát dr.* emelkedeti hangú szószer foglalója is magyar volt. Az iktatási ünnepélyen részt vett *Schük Salamon*, az új pap apja és sógorai *Weisz Mór dr.* török-szt.-miklósi, *Stein Miksa* nagyszombati rabbi, továbbá a karczagi hitközség és fiók hitközségeinek küldöttségei *Schwarz Ábrahám* (Karczag) *Kohn Károly* (Kun Madaras) *Klein Jakab* (Abádszalók) hitközségi elnökök vezetése alatt. Este bankett volt, melyen lelkesen ünne-

pelték a nemzeti momentumot: a magyar szó diadalmas utját, amire pár évvel ezelőtt orthodox körökben alig mertek gondolni.

— **Taub Salamon sarköve.** Annak a nagy emberbarátnak nyugvó helyét, aki az ő szürke nevét és életét — a fejedelmi jötevőkével egyenlő rangra emelte, f. hó 17-ikén jelölték meg. Végrendeletében, melyben 600.000 frtot hagyott jótékony célokra, *Taub Salamon*, azt is kikötötte, hogy temetése és sarköve legfőlebb 500 frtba kerüljön, tehát hogy a legegyszerűbb legyen. Teljesítették ez akaratát és a jövő nemzedéknek is példaul szolgáló emberbarát egyszerű sarkövet kapott, kevés szavut. Azt azonban már nem állt módjában megtiltani, hogy a sarkő-állítás kegyeletes aktusa is csöndes és igénytelen legyen. És nem is volt az. Mindazok az intézetek, melyekről *Taub Salamon* megemlékezett végső rendelkezésében, képviseltették magukat a sarkő állítás aktusánál. Ott volt a pesti hitközség elnöke, *Kohner Zsigmond* és a végrendelet végrehajtóinak vezetése alatt a fiúarvaház, a süket-némák intézete, a leányarvaház és leánymenhely intéző népe és pártfogoltjaik stb. Az aktus során *Lazarus* főkantort karkisérlettel az Él molé rachmimot adta elő, míg *Kohn Samuel dr.* főrabbi egyszerű, de megragadó szavakkal méltatta a pihenni tért jötevőnek szerénységében mindennél ragyogóbb fejedelmi jó szívet és tetteit. Végül az arvaház és a süketnémák intézetének növendékei kaddist mondtak *Taub Salamon*ért.

— **A cionisták ellen** A »federation of synagogues« tagjai Londonban a minap *sir Montagu Samuel* képviselő elnöklele alatt ülést tartottak, amelyen az elnöklő nagy beszédet mondott a cionisták ellen. *Sir Montagu Samuel* éveken át főpénztárosa volt a »Choveve Zion Association«-nak és ugyancsak ő az, a ki két évvel ezelőtt kijelentette, hogy huszonnégy millió forintot kész a szultának fizetni. Ha teljes szabadságot ad a kolonizálásra. Ha a szentföldi gyarmatosítás nagy pénzforrásairól beszéltek. Akkor Angliában mindig *Sir Montagu Samuelre* gondoltak. Megnyitó beszédében megemlítette *Montagu*, hogy *Herzl dr.* őt is meghívta tavaly a baseli kongresszusra, a meghívást azonban 3 okból nem fogadta el: — először mert azt tartja, hogy a zsidóhitűeknek politikai célból internacionális szövetségre lépniök nem szabad; másodsor mert azt hiszi, hogy a zsidóhitűek nagy tömegekben csak akkor térnének vissza a szent földre, ha olyan vezetőjük volna, aki teljes bizalmukat élvezzi; harmadsor pedig azért, mert helytelen volna a mai viszonyok között a török törvényeknek nagy számu zsidót alárendelni. Beszéde további folyamán *Montagu* erősen kikelt az ellen, hogy *Herzl* beszédei nélkülözik a vallásos szellemet.

— **Hitközségi közgyűlés Ipolyzágon.** Az ipolyzági stquo hitközség e hó 14-én tartotta rendes éviközgyűlését *Himmler Sándor dr.* hitközségi elnök vezetése alatt — Elsőnek a hitk. elnökség működéséről szóló éves beszámoló olvasták fel, melyért a közgyűlés *Schwartz Adolf* indítványára jegyzőkönyvi köszönetet szavazott az elnöknek. Ezután a főrabbi fizetését egyhangulag 1040 frtban állapították meg, s ugyancsak a főrabbinak adták az ezidei 80 frtot kitevő kultuszminiszteri segélyt is. — A hitk. képviselő tagjai számának kibővítése és az adófelszólamló bizottság megválasztása volt még napirenden, a melynek tagjai *Kinszky Miksa*, *Knöpfler Jakab* és *Wilhelm Károly*, továbbá *Hirschberg Ignác* és *Steiner Bernát* lettek.

— **A temesvár gyárvárosi hitközség** f. hó 13-iki közgyűlésén *Singer Jakab dr.* hitszónokát rabbi-jául véglegesítette. A közgyűlés egyhangulag hozta az erre vonatkozó határozatot.

— **Kinevezés.** *Ferenzi Dezső* dr. máramarosszigeti ügyvédet kincstári alügyészé nevezték ki.

— **Két eljegyzés.** A székes-főváros előkelő zsidó köreiből a következő két eljegyzési hirt kaptuk:

Tornyai *Schossberger Lajos*, kartali földbirtokos, tornyai *Schossberger Henrik*, perzsa főkonzul fia jegyet váltott *Feldheim Ilonka* kisasszonnyal, Budapest egyik legbájosabb hajdonával, a szép özvegy *Feldheim Ignáczné* eányával.

Ruszi Rust Oszkár, a híres *Rust Bernát* nagykereskedői cég főnöke eljegyezte okányi *Schwarz Jakab* földbirtokos kedves és nagymiveltségű leányát, *Ilonka* kisasszonyt.

— **Egy vörössapkás őrnagy.** A magyar szabadságharcnak egy előkelő tényezője halt meg a héten Debreczenben, *Hollaender Leonak* a szabadságharcz ismert élrelmezési szállítójának fia, *Hollaender Gyula* bankigazgató. 70 éves volt. A haza védelmére 20 éves ifjú korában ragadott fegyvert s a híres vörössapkások közt *Klapka* táborában szolgált. Bátorságával, hősiességével annyira kitűnt, hogy csakhamar kapitányi rangra emelték, miglen *Komárom* ostrománál, az akkor 21 éves ifjút, hőstetteért őrnagyi rangba léptették elő. Ezután mint őrnagy küzdötte végig az egész szabadságharczot, melynek elmúltával elbujdosott s csak később jött Debreczenbe, ahol megalapította a keresk. és iparbankot, melynek 3 évtizeden át volt vezérigazgatója.

— **Mire való a tárkányi erdő?** Erre a kérdésre a jubiláló egri érseknek, *Samassának* főerdésze, felel. Felel olyan formában, hogy a sötétség összes lovagjai menten »szeretettel« ölelik a keblükre. Mert a szeretet, nevezetesen a felebaráti szeretet csak az, a mit ezek az urak egymás iránt éreznek és nem az, a mit a jubiláló főpap, *Deák Ferencz* hajdani barátja, elgondol, érez és minden egyes kínálkozó alkalommal, tekintet nélkül az ember vallásos meggyőződésére, hirdet. Ám az emberei közül többen még közvetlen környezetében is, hibásan magyarázzák a fenkölt lelkű egri érsek fogalmait és meggyőződését a szeretetről általában és a felebaráti szeretetről különösen. Erre vall legalább az egri érsek főerdészenek már említett felelete, a mely az egri érseki nyomdában készült egyik lapban jelenvén meg, egy vitából kifolyólag azt adja tudtul mindeneknek, hogy »maradt még a tárkányi erdőben annyi fa, hogyha minden, csak nagyobb fára is, egy-egy kormányparti reczipiált polgártárs akasztaná föl magát, még mindig maradna annyi függelék nélkül, hogy jó néhány éven át szabadon özönlhetnének be Galicziából az »Egri Ujság« hivei.« Látnivaló, hogy az egri érsek főerdészenek a tárkányi erdő rendeltetéséről olyan különös fogalmak vannak, melyek fenkölt lelkű főnökének a vallásos türelemről és szeretetről táplált és hirdetett fölfogásával sehogysem egyeztethetők össze. Reméljük, hogy a jubiláló egri érsek ezt meg fogja magyarázni a magáról megfellegetett — főerdész urnak.

— **Az újpesti izr. iparos és kereskedő ifjak** együletében (Újpest, Árpád-út 40) f. évi november hó 10-én *Venetianer Lajos* főrabbi folytatta rendes csütörtöki előadásait. Ugyanezen estén *Fornheim Zsigmond* lendületes beszédben elismerését fejezte ki az egyület elnökének azért, hogy az ifjuságot lélekemelő és tanulságos előadásokkal nemesíti. A fölolvasáson jelen volt vendégek közül többen, nevezetesen: *Diamantstein Alajos*, *Fornheim Zsigmond*, *Fried Vilmos*, *Wolfner Jakab dr.*, *Führer Simon dr.*, beléptek az egyesület pártoló tagjai sorába.

— **Az orsz. izr. tanítóképző-intézet** Onképző-körének, Ifj. Segélyegyletének és Zenekörének folyó hó 2-án volt alakuló közgyűlése. Az »Onképzőkör« új tisztviselői ezek: *László Arnold* elnök, *Kálmán Elek* al-elnök, *Kertész Adolf* titkár, *Klein Mór* pénztáros, *Barna S.* ellenőr. A »Segélyegylet«-é *Friedländer Rafael* elnök, *Bósi Mór* jegyző. A »Zenekör«-é *Donáth Nándor* elnök és karmester *Fleischman M.* pénztáros. — Az alakulás alkalmából, mint minden évben, ezuttal is felhívjuk a zsidó társadalom figyelmét e körökre, melyeknek támogatása egyik eszköz arra, hogy ifjuságunk jövőbeni mes-tereit életkedvvel lássanak munkájukhoz. Különösen a »Segély-egylet« az, mely rászorulna a jószívű lelkes zsidóság támogatására. — Az ifjusági könyvtár is oly állapotban van, hogy céljának nem tud teljesen megfelelni, erre a körülményre is felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

— **Gyászünnepély.** Az aradi *Chebra Kadisa* bold. *Schreyer* Menyhért, az intézmény gyámolítója emlékére f. hó 17-én d. u. gyászünnepélyt rendezett a zsinagógában, melyen az elhunyt érdemeit *Rosenberg Sándor dr.* főrabbi melegen méltatta.

— **Hymen.** *Ekstein* Mark a pozsonyi* rabbi-iskola egyik jeles növendéke eljegyezte *Freund* Ignác rabbi-helyettes leányát, *Juliska* kisasszonyt, *Galgócson*.

Ehrenfeld Saul, szikszói orth. főrabbi fia, *Simon*, a híres *Chaszam Szófer*, néh. pozsonyi pap dédunokája feleségül vette a héten *Friediger* Lipót, előkelő fővárosi kereskedő, a budapesti orth. hitközség egyik vezéremberének leányát, *Mirjam* kisasszonyt. A vallásos esküvő régi zsidó szokás szerint az udvaron történt előkelő násznép jelenlétében, kiknek sorában ott volt *Lipschitz* Lipót, az orth. iroda elnöke, *Rich K.* pesti orth. főrabbi, *Ehrenfeld* Sámuel mezőkövesdi rabbi és az orth. hitközség előkelői. A fiatal párt a vőlegény apja adta össze, míg az énekrészeket *Hartmann* főkantor látta el. A lakoma a fővárosi szegény gyermekkert egyesület helyiségeiben volt, ahol az orth. hitközség főemberei, az említett papok és az orth. talmudisták mind megjelentek és pohárköszöntőik révén érdekes fejtegetésekbe bocsájtkoztak.

Stárk József kereskedő Mező-Váriból eljegyezte *Weisz* Sámuel debreczeni lakos leányát, *Hermína* kisasszonyt.

— **A saktolásról** tartott fölolvasást a porosz köningsbergi állatvédő-egyesület, amelynek *Brausewetter* ny. generális az elnöke. Előadónak *Munk* dr. rabbi hívták meg. A rabbi különösen *Dembo* dr., a híres orosz orvos kísérletei alapján kifejtette, hogy a saktolás az állatok levágására a leghumánusabb mód. Ezen állítás bizonyítására fölolvasta *Bois-Reymond*, *Virchow*, *Herman* *Ludimar* tanárok és más szakértők szakvéleményét is.

— **Egy tudós kereskedő.** *Mises* Fabiusnak hívják és galicziai származású volt. Lipcsében halt meg a napokban 74 éves korában. Írt héber költeményeket és vallástörténelmi értekezéseket, Legjelentékenyebb, de befejezetlenül maradt műve »Az újabb filozofia története« című héber munkája.

— **A palesztinai bevándorlási tilalom** kérdésével behatóan foglalkozik a »Jewish Chronicle« és elmondja ennek történetét. A szegény zsidók tömeges bevándorlását először 1891-ben tilalmazták; e tilalmat azonban nemsokára megszüntették, mert ettől fogva kezdődött a zsidó kolóniák fölvirágzása. A zsidók szerezhettek földet és sem a vételben, sem a telekkönyvezetésben nem gátolták őket. A baseli kongresszus után megváltoztak ezek a viszonyok, mert Törökország félti

souverén jogait. Most 30 naposnál hosszabb tartózkodásra zsidó nem mehet Palesztinába. A helyzet most az, hogy zsidó földet nem szerezhet, zsidó munkás új földet nem mivelhet és 30 napnál tovább zsidó a szent földön nem tartózkodhat.

— **Egy orosz zsidó kolónia.** Cherson orosz kormányzóságban a Losvo nevű zsidó kolóniáról a »Jewish Colonisation Association« a következő adatokat közli: A telepnek 5700 acrenyi földje van és 161 család 1169 lelekkel (598 férfi, 571 nő) lakik rajta. A kolonistáknak van 172 házuk vagy 100 kisebb-nagyobb gépük és 439 lovak. A felnőttek közül 365-en elemi iskolába jártak és oroszul írni, olvasni tudnak. A 234 gyermek számára van iskola egy tanítóval. A kolonisták még több földet kívánnak, hogy főbbet dolgozhassanak.

— **Zsidó katonák közös sirja.** A washingtoni hadikormányzathoz a newyorki zsidóság kérelmet intézett a végből, hogy a spanyol-amerikai háboruban elesett zsidó katonák és matrózok hült telemeit közös sirba temethessék. A kérelmezők e célra szép sirhelyet vásároltak, melyet kellőképen díszítették. Az elhunyt zsidó katonákat néhány hónap alatt összeszedik és közös sirjukban teszik örök nyugalomra, hogy hősiességüknek így nem muló emléke legyen.

— **A cseh-német kiegyezés** megvan, de csak Amerikában, a newyorki zsidók között. Eddig ugyanis úgy a német, mint a cseh származású zsidóknak külön hitközségük volt a nagy tengeren túli városban. E hitközségek egyike arról is nevezetes, hogy néh. *Kohut Sándor dr.*, a híres szónok, volt papja. A két hitközség most egyesült. Papjukul *Davidson drt* választották, a ki a cincinnati Hebréu union college tanára volt s mint bölcselő és tudós nagyhirű.

* **Családi és nemesi czimerek**, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos*, arcképfestő műintézete, Budapest, VIII., Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

* **Herz nővérek** (Budapest, Deák-Ferencz-utca 17. szám, I-ső emelet 11) készítik ez idő szerint a legszebb és legolcsóbb aranyhímzéseket, különösen tempomi fűszerelésekben, úgy mint: parócheszek, suchan-terítők, tóra-köpenyek, chupak stb. és előállítják a lehető leg-tökéletesebbet. Tizennyolcz évi működésük alatt szállítottak a budapesti dohány- és rombach-utcai templomok, s csaknem az összes imaházat fentartó egyletek részére. Vidékre: Pécs, Debreczen, Temesvár, Baja, Érsekújvár, Galgóc, Szegzárd, Nyitra, Pécsvárad, Miskolcz, Ó-Moravicza, Nagyszombat, Kún-Szent-Miklós, Nagy-Becskerek Balassa-Gyarmatra stb stb. Számtalan elismerő levél. Kitüntetve: Bécs, 1890. Budapest, 1896.

Közgazdaság.

* **A magyar Czukorgyárosok Országos Egyesületének** igazgató-választmánya vasárnap tartotta *Hatvany-Deutsch* Sándor elnöklete alatt a nyári szünet utáni első ülést, melyen az osztrák és magyar czukorgyárosok központi egyesületének elnöke báró *Stummer* Ágoston és a választmány legtöbb tagja résztvett. Elnök a napirend tárgyalása előtt közölte azon intézkedéseket, melyeket az egyesület a megboldogult királyné halálával az országra borult gyász alkalmával tett és melyek helyeslő tudomasulvétele után a választmány az egyesület fájdalom részvétének jegyzőkönyvileg is kifejezést adott. A napirend értelmében jelentés tétetett a kereskedelmi mi-

niszternek Románia czukoriparára, az önálló vámterületre, az Indiába és Japánba irányuló czukorkivitelünk támogatására vonatkozó leiratáról, mely utóbbi úgy az ipar szempontjából különösen fontos, amennyiben ezen kivitel képezi egyetlen lehetőségét annak, hogy termelési fölöslegeinket csökkentjük, amit a kormány fölszerve, a kivitel gyors és kielégítő támogatással előmozdított. Az egyesület kénytelen lesz Angliába való czukorkivitelünk előmozdításának ügyét is felkarolni, mert különösen az ezen fogyasztási piacokra érvényes viteldíjak nagysága hátráltatja oda irányuló kivitelünk fejlődését. Tárgyalták még az egyesület által a déli vasut szállítási díjainak mérséklése végett megindított eljárás eredményét, a répamagtenyésztés viszonyait, mely utóbbi tárgyra nézve azt határozta a választmány, hogy az Országos Magyar Gazdasági Egyesülettel, mely a magyar répamagtermelésnek a külföldi répamagbehozataltól való függetlenítésére törekszik, mindazokat a tapasztalásokat közölni fogja, melyek a czukorgyári gazdaságokban é tekintetben gyűjtettek és a cél elérését lehetőleg előmozditják: különösen pedig megbízott *Koppély Géza*, hogy ezen ügyet a mezőgazdasági kísérleti ügy vezetőivel tárgyalja. Miután tárgyalták a czukorgyárak párisi collectív kiállításának ügyét, elhatározták még, hogy az egyesület kebelében szervezett műszaki és gazdasági szakosztály alakuló közgyűlése februárban lesz, amikor a gyártási idény tulajdonképpen már befejeztetett és a czukoripar terén működő szakemberek elég idejük lesz a tanácskozások megtartására.

**Legismeretesebb
magyar
gyártmány.**

Gőzcseplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácssal,
ugyszintén
általános árjegyzékkel
vagy részletes
költségvetéssel,
szívesen és díjmentesen szolgál.
Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.
Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czímre ügyelni tessék!

A miskolci »Chewra Kadisa« előjáróságától.

Pályázat,

A miskolci Chewra Kadisánál elhalálozás folytán megüresedett jegyzői állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Az állással 700 frt évi fizetés, természetbeni lakás és a szokásos mellékjövedelem jár.

Feltételek: A magyar és néme nyelv teljes birása, a héber tudományokban, a kettős könyvvitelben és levelezésben való jártasság, legfeljebb 30 éves életkor, szennytelen előélet és erkölcsi magaviselet.

Mindezek a folyamodványban igazolandók.

Nőtlenek előnyben részesülnek.

A jelöltek kötelesek magukat esetleges próbaműködésnek alávetni.

A folyamodványok f. 1898. december 15-ig alólírott elnökhöz küldendők, a ki esetleges kérdezősködésekre fölvilágosítással szolgál.

Miskolcz, 1898. november 13-án.

Schwarz Herman,
elnök.

A bajai izr. hitközségtől.

Pályázat.

A bajai izr. hitközségnél az énekharvezetői, Baal-tefillah, Sochet ubodek vekoreh-állás 1899. évi márczius 1-én betöltendő. Évi javadalmazás: 1400 korona törzsfizetés, 200 korona lakpénz és szokásos 1/2 Sechita.

Pályázótól megkivántatik, hogy a templomi énekhar vezetéséhez szükséges zeneképzettséggel, ami okmányokkal igazolandó, jó hanggal és előimádkozói képességgel birjon. Kort, megfelelő képességet, eddigi működést, családi állapotot és a magyar nyelvnek szóban és írásban való birását feltüntető bizonyítványokkal felszerelt kérvények 1899. évi január 1-ig a hitközségi előjáróságnál nyújtandók be. Próbaelöadásra csak a meghívottak bocsájtatnak; az utazási költségek csak a megválasztottnak 40 koronát meg nem haladható összegben fognak megtérítettetni.

Baján, 1898. november 15-én.

A bajai izr. hitközség előjárósága.

A zombori izr. hitközségtől.

Pályázat.

A helybeli izr. hitközség a jövő 1899. évi január hó 1-én olyan előimádkozót kíván alkalmazni, a ki בעל תפילה ש"יב מומחה és gyakorlott קורא.

Az illetőnek évi 500 frt és természetbeni lakás leszen a javadalmazása, és a mennyiben a jelzett minőség mellett még zenei képzettséggel is birna, évi 100 frt fizetés-többletben fog részesülni.

Pályázhatnak 40 éves koron aluli — magyar honosságu egyének, a kiknek pályázati kérvényeik csak az esetben fognak figyelembe vételni, ha azok f. é. december hó 1-ig ide beküldetnek és azokban életkor, családi állapot, képesítés és eddigi működés feltüntetve és okmányilag igazolva leszen.

Próbára csak meghívottak fognak bocsáttatni és uti- valamint átköltözködési költség aránylagos megtérítésére egyedül a megválasztandó tarthat majd igényt.

Zomborban, 1898. évi november hó 13-án.

Weisz Vilmos s. k.,
hitk. jegyző.

Roheim Károly s. k.,
hitk. elnök.

A tamási izr. hitközségtől.

Pályázat.

A tamási izr. hitközségben (vasuti állomás: Tamási-Miklósvár) a kántori állás megüresedvén, erre az állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázótól megkivántatik, hogy csengő hanggal, zeneképességgel birjanak és Sóchet-Ubódék, Koré és Paszkenerek legyenek.

Évi fizetés 540 frt, 1/2 sechita 2 szobából álló lakás és a szokásos mellékjövedelemek.

Pályázók tartoznak elismert rabbiktól szóló képetéseiket Kaboloszt és Hatarát, kor és családi állapotot feltüntető, ugy eddigi működéseikről szóló bizonyítványokat, f. hó 30-ig alólírott elnökséghez beküldeni. Az állás elfoglalható azonnal, legkésőbb azonban 1899. év január hó 1-én. Próbaelöadásra megjelenőknek utiköltségek meg nem térítettnek. A megválasztottnak uti és költözködési költségre 40 frt térített meg.

Tamási, 1898. évi november hó 10-én.

Hirsch Ignác.
hitk. elnök.

HIRDETÉSEK.

Egyévi önkéntesek

lelegeánsabban és legolcsóbban felszereltetnek

TILLER MÓR és TÁRSA cégénél

BUDAPESTEN, Károly-laktanya,

osztrák császári és magyar királyi, görög királyi, szerb királyi, román királyi és perzsa császári udvari egyenruha szállítók, ő cs. és kir. Fensége József főherczeg, ő kir. Fensége György görög trónörökös, ő kir. Fensége luxemburgi nagyherczeg udvari egyenruha szállítói.

Sorozókötelesek

hivatkozással e lapra, ingyen és bérmentve kapnak oly árjegyzéket, mely az egy évi önkéntesi jog elayerésére vonatkozó vedtörvényczikkeket, utasításokat és folyamodvány-mintákat tartalmazza.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

AZ „ANKER”

élet- és járadék-biztosító-társaság.

Igazgatóság:

BÉCS, I., Hoher Markt 11.

ANKER-HOF.

Magyarországi vezérképviselőség:

BUDAPEST, Deák-tér 6. sz.

ANKER-UDVAR.

a társaság saját házaiban.

Társasági vagyon . . . . . 117 millió korona

Biztosítási állomány . . . . . 472 » »

Eddigi kifizetések összege 192 » »

Megtámadhatlan kötvény.

Méltányos feltételek.

Hadkötelezetteink biztosítása háboru esetére pótdíj nélkül.

Nagy nyereséymegosztalékok.

Előnyös gyermekbiztosítások.

Prospektussal és fölvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, hová ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők, valamint a társaság ügynökei.

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde

és gépgyár részv.-társulat Budapesten.

KÉSZIT:

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti felszereléseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzóművek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszökek kéregöntetű hengerekkel mind a malmászathoz, mind pedig a parasztra őrléshez.

Facsiszóláshoz, papir- és cellulóza-gyártáshoz való

GÉPEK.

Vizkerekeket nagy sikerrel pótló

TURBINÁK.

Villamos világítás nagy távolságra is a motortól.

Zsilipek, csövezetékek, frictiós kapcsolások, rotatós dynamométerek, — ACZÉLÖNTVÉNYEK.

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti

városi irodánkban

mindig tartunk dús választékot világító testekből és lámpákból a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rendszerű elektromos, gáz- és petroleum-motoraink és dynamogépeink is megtekinthetők.

BUDAPEST, DeákFerenecz-u.17, **HERZ NÓVÉREK** BUDAPEST, DeákFerenecz-u.17,

I. emel. **aranyhimzönök.** I. emel.

Ajánlkoznak mindennemű **aranyhimzések**, különösen

parócheszek, Tóra-köpenyek, sulchan-terítők, chupak stb. stb.,

kiválóan izléses, precíz és jutányos elkészítésére, hivatkozva e téren szerzett óriási prakszisukra, valamint ugy a főváros, mint a vidék nagyobb templomainak szállított, ezrekre rugó himzésekre vonatkozó elismerő levelekre.

Kitüntetve { Bécs . . . . . 1890. } Kitüntetve. Budapest 1896.

!! Hízalt baromfi !!

nagyon finom, naponta friss, szigoruan koser vágottat ajánlok:

Zsir-liba	klgrm.-ként 58 kr.-ért
Zsir-kacsa	» 62 »
Kakaspulyka	» 65 »
Jérczepulyka	» 70 »
Kappan	darabja 1.20 »
Poulard	» 75 »
Levestyuk	» 75 »
Császárpoulard	» 65 »
Csirke nagy, sütni való	» 65 »
Csirke, paprikásnak való	» 55 »
Csirke, rántani való	» 40 »

Árak a helybeli vasúthoz szállítva, utánvétellel.

SCHMIDT A. ÖDÖN, baromfi-kiviteli üzlete, Kecskeföldön.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

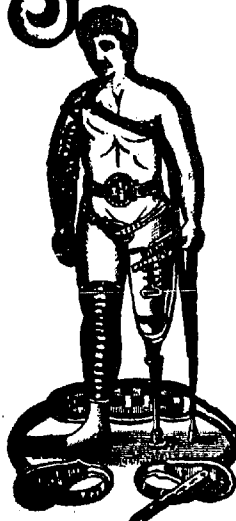
ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó meyszámításért kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

Specialista sérvkötőkben

Cs és kir. osztr.-magyar és belga kir. szabad. Kitünt. Brüssel 1893. aranyérem és díszokmányokkal

KELETI-FÉLE SÉRVKÖTŐ

a legtökéletesebb ezen nemben, nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt. kétoldalu 12 »

Gyáramban készülnek ezenkívül: mülábak, műkezek, műleges fűzők, egyenestartók, járó és nyújtó gépek, gummi göröcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

közezerész és orvos-szabószki műszerész BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV. Koronaherczeg-utca 17. sz. Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt borítékban.

ELSŐ
Leánykiházasítási-Egylet m. sz.

LEÁNY- ÉS FIUBIZTOSÍTÁSI INTÉZET
BUDAPEST,

VI., Teréz-körút 40—42. sz.
(az intézet saját házában.)

Alapított 1863. évben.

Eddig kifizetett biztosítási összegek
5.000,000 korona.

Előnyös táblázatok és díjtételek leányok s fiúk biztosítására 1000—20,000 koronáig, azonnali biztosítással a halálesetre.

A fizetendő járulékok teljesítése a legelőnyösebb, a mennyiben havi részletekben is történhetik minden más mellékletékek kizárásával.

A tagoknak e biztosítás időtartama alatt főlhalmozódott nyeresége és más kedvezmények minden szülőnek és gyámnak ajánlják gyermekeiket ezen intézethél biztosítani.

Prospektus és informáeczió az irodában,
VI. ker., Teréz-körút 40—42. szám alatt kapható.

ERDÉLYI

csász. és kir. udvari fényképész

BUDAPEST,

IV. ker., Ujvilág-utca 2. szám.

a Kossuth Lajos-utca sarkán.

Fiók-műterem:

V., Erzsébet-tér 18.

== **Fényképfelvételek** ==

izléses és művészies kivitelben.

Külön osztály:

külső, házonkivüli
fényképfelvételekre.

BUDAPEST.

KÖBÁNYA.

Magyar Fém- és Lámpaáru-Gyár

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

PETROLEUM-LÁMPÁK

a legegyszerűbb kivittől a legpazarabbig.

Herrmann M. féle

szabad. villamlámpák

és a létező legjobb petroleumlámpák.

Unicumlámpa, a legegyszerűbb használati lámpa.

Fém- és Dizműtárgyak.

Valódi király-olaj.

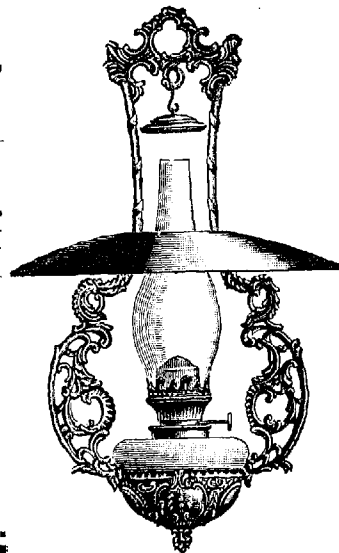
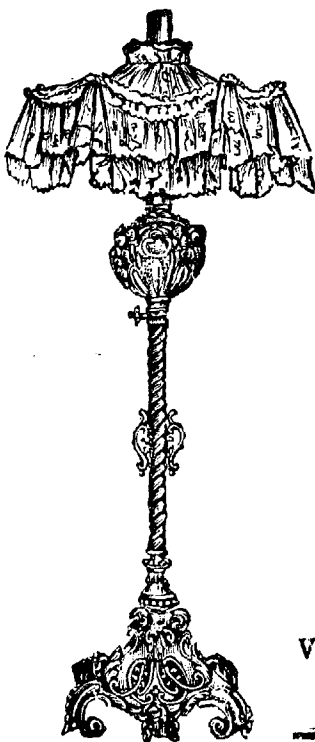
Legjobb biztonsági petroleum.

Raktárak Budapesten:

V., Gizella-tér 1. sz., Haas-palota. — VI., Teréz-körút és Király-utca sarkán. —

VIII., Üllői-út 2. sz., Kálvin-tér sarkán. — X., Jászberényi-út.

== Pozsonyban: Lőrinczkapu utca. — Kolozsvár: Wesselényi-utca 20. ==

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— Forrásokból szedve: Szabolcsi Miksa. —

Gondold magad másnak; gondold, hogy te vagy az, a kit megbántani akarsz; képzelj el, hogy esnék neked az a bántalom: és rosszat embertársadon bizonyára nem követsz el soha.

*

Képzelj magad másnak; gondold, hogy a jó, a mit gyakorolni vonakodol, hogy esnék neked, ha veled tennék: és bizonyára rajta leszesz, hogy minél több jót tegyél.

*

Minden rossznak azért, a mit emberek egymás ellen elkövetnek és mindama jónak, mit emberek egymás iránt nem gyakorolnak, egyik főoka az, hogy nem képzelik magukat belé annak a másiknak a helyzetébe.

*

Miért akarjátok kiölni az emberből a szenvedélyt, a vágyat és a hiúságot? Hisz ezzel megölititek magát az embert is. Inkább nemesítsétek ezeket az emberi tulajdonságokat, hogy tulajdonsaik *vélők* is csak a jót szolgálják. (Az akkor új keresztény világ predikátorai ellen irányulhatott ez a tanítás, kik az embert teljes lemondásra a legszigorúbb önmegtartóztatásra és öngyötresre akarták nevelni. Ezt a tant hirdették különben a zsidó essaeusok is, a kik közül az új vallás alapítója, szintugy legtöbb tanítványai kikerültek. Az essaeusi tanok ellen szól körülbelül a következő mondás is.)

*

A világ szépségeit Isten nem azért teremtette, hogy az ember elforduljon tőlük. A vágyat sem azért adta lelkünkbe Isten, hogy előljük. Teremtette ezt a szép világot, teremtette a vágyat, de adott belátást és ítéletet is, hogy tudjunk határt szabni a szív kívánságainak, hogy emberi gyöngeségünkkel is csak a jót szolgáljuk.

*

— Csodálatos (szólt a római imperator), hogy ez a bárány hetven farkas között megél. (Izrael az akkor ösmert hetven nép között). — Ne a bárányt csodáld, hanem a pásztort, ki őrzi, szólt erre a rabbi.

*

Nem mi vállaltuk el a felelősséget egymásért, hanem ti tukmáltátok ránk. (Ugy látszik, már a talmud korában is azt mondták: »a gonosz zsidók«, a helyett, hogy: »gonosz zsidó«. Egynek a bűnét mindnek betudták, a mivel a zsidókat a szolidaritásra valóssággal rákényszerítették.)

*

Óvakodjatok a tuljambor amhaarecztől (vallás dolgaiban tudatlan) és a kicsapongó chachamtól (hit dolgaiban tudós). Az egyik rontja a vallást, a másik rontja az erkölcsöt.

*

A kibén nincsen felebaráti szeretet; a ki kegyetlenül bánik felebarátaival: hogy meri az az Istent még azzal is boszantani, hogy megjelenik előtte a templomban?

*

Láttam én már szép tollu madarakat, melyek palotákat romboltak le. (Látni ilyeneket manapság is. Hány erős várat döntöttek már rommá, mennyi boldogságot tettek már tönkre, hány fényes pályát vágtak már el azok a »széptollu madarak«, kiknek gyenge férfi ellentállani nem tud!)

*

Kevély koldus, szerelmes aggastyán, sokat imádkozó hajadon és örökké vendégségbe járó asszony: a természet elfajulásának a szülőitei.

Ne ígérj a gyermeknek olyat, amit be nem válthatsz. A gyermek különben azt tanulja tőled, hogy hazudni szabad.

*

»Boldog a férfi, ki Isten szentélyében lakozik.« — Ki lakhat Isten szentélyében? — mindenki, ki házat szentélyé avatja.

*

Nem úgy mint Ábrahám, ki a szentélyt hegynek nevezte; nem úgy, mint Izsák, ki mezőnek mondta, hanem úgy, mint Jákob, ki *háznak* hívta. (Az az szentély a ház, a család, a tiszta családi élet.)

*

Lehet vár, lehet palota, de nem ház, ha nincs benne asszony. (Házzá a házat az asszony avatja.)

*

Paradicsomban élt Ádám, de azért csak akkor tudta meg, mi a boldogság, midőn Isten Évát adta melléje.

*

Birodalmakat ha rakunk lábaihoz, akkor sem jutalmaztuk eléggé a szerető, hű és jó feleséget.

*

A lelki tulajdonságokat illetőleg az atyjára üt a gyermek, észbeli tehetségét többnyire anyjától örökl. (Teljesen összevág Schopenhauerral.)

*

Az anya ne járjon sokat templomba. Temploma a családja, istentisztelete gyermekei nevelése.

*

Öreg embernek ne add fiatal leányodat, mert irva vagy »ne késztesd leányodat arra, hogy az erényesség utjáról lelépjen«.

Fegyvervizit.

A vizit tudvalevőleg látogatást jelent. Fegyvervizit ennél fogva nem jelenthet egyéb, mint hogy valaki a fegyvereknél tesz látogatást. Mivel azonban a fegyverek ott lógnak a szögön, a baka ágya mellett, avagy be vannak kvártélyozva a regimenczmagazinba, ahol pedig látogatások a dinczreglame nevezetű könyv tanítása szerint megengedve nincsenek, tehát mindezekből kiderül, hogy a fegyvervizit értelme másképp szól katonáéknál, mint czibiléknél. A czibil gondolkozhatik amint akar, értelmezheti az egyes szavakat, amint jól esik neki, de a katona gondolkozása előírás szerint vagy, a szónak értelmére a fősrifit egyenesíti ki a baka eszét és ilyenformán még az infanteriszt Nikulaj Dositcza is tudja — pedig ez szegény csak egy hetes katona és azonfelül is csak oláhul tud — hogy a fegyvervizit nem egyéb, mint egy vasárnap délelőtti mulatság.

Mert kiadja az Isten meg a kapitány ur minden napra a mulatságot a katonáknak. Sőt, hogy el ne feledhesse őket az ember, a czimerkomendáns, herr koplár Anton Förstner ágya fölé föl van írva egy czédulára, hogy az nap mivel kell tölteni az időt kirukkolás előtt. Némelykor a mulatságnak neve feldflase-, tukhoze-, eszsalevizit, más napokon sue-, csizmen- avagy rim-czajgvizittel szórakoznak a katonák, azonban csütörtökön jön a feldgerétvizit, mikor a tábori szerelvényekre kíváncsi a káplár, hétfőn kísért a vesevizit, a mely szót németül kell érteni és a fehérenművel való bajlódást jelent, végül pedig a vasárnap délelőttöt azért teremtette a jó Isten, hogy legyen elegendő idő a fegyverek belsejének a nézegetésére, vagyis magyarul, hogy fegyvervizit legyen.

A fegyvervizit a hadnagy ur tartja. Részben szívesen, részben nem szívesen. Szívesen azért, mert így legalább agyonüti a délelőttöt a kávéházon kívül, ami így hónap vége felé nem megvetendő cselekedet, nem szívesen azonban azért, mert a fegyvervizit sok mérgeződést okoz.

Ez még nem is volna olyan nagy baj, már tudniillik a bakákra nézve, mert elvégre is hadd mérgeledjék a hadnagy ur, ha az egészsége úgy kívánja, de a fegyvervizit azonfelül becsukással is jár, azt pedig senki se veszi szívesen, ha vasárnap becsuknák az embert, holottan ez az egyedüli időpont az egész héten, mikor a katona szívbéli- és egyéb magánügyeit elintézheti.

Hozzáértő ember ennél fogva nem is fog azon csodálkozni, hogy káplár ur, Anton Förster borzasztó kemény szóval dirigálja a szobában — mit mondok, az erszte czugban levő mannschaftokat (mert nagy természetű volt és egyenes állású, azért tették az erszte czugba) és kijelenti, hogy a puska csöve olyan fényesre ki legyen huzva, mint a milyen fényes a mánikulás örmester ábrázatja, mikor a kapitány ur nem kiabál rája (mert a mánikulásra nagy »szorulás« jár, ha a kapitány ur szóba áll véle). És káplár ur Förstner még azonfölül az általános felszólaláson kívül, különösen is odaszól egynek :

— Aztán infanteriszt Stern, te meg úgy kipuczold a fegyvert, hogy »anstand« ne legyen belőle, mert azt meg nem köszönöd, ha a hadnagnak valami nem tetszik majd.

Infanteriszt Stern készült a fegyvervizitre. Leterítette az ágyát viaszkos vászonnal, hogy a strózsákon pöcsét ne essék, aztán ráfektette a fegyvert. A »fersluszt« kihuzta belőle, úgy, hogy a fegyver csövén át lehetett látni.

Aztán a »puczzsinór« közepébe rongyokat csavart, beleresztelte az ólmos végivel a fegyver csövébe a zsinórt és kezdte a csövet »kihuzni«. Meg vagy, azonban mondván a fegyverekről szóló írásban, melynek Wafenlere a neve, hogy a puskacsövének tisztítására két embernek kell munkába állni. Ennél fogva infanteriszt Stern kérő szóval fordul a »slót«-jához, aki tudniillik a mellette lévő ágyon alszik és ebből a cselekményéből kifolyólag a neve »slóf«.

— Testvér, gyere segítsd kihuzni ezt a csövet.

A testvér, öreg katona, (ez külön rang) infanteriszt Andraasz Cseresnyés, mielőtt hozzányult volna a fegyver csövéhez kivette a szájából a pipát. Aztán köpött egyet. Nem ám a pallóra miként czibiléknél szokás, hanem a »spukászliba«, amiről talán a czibil nem is tudja micsoda és mire való. Mindezek után pedig rövid szóval megkérdezte :

— Van szivar?

— Van.

— Akkor jól van.

Mert ingyért csak a halál van. Sőt katonáéknál még az sincs ingyért. Három forintot fizetnek a bakának amiért meghalt, Beerdigungs-Pauschal czimén.

És hozzáfogtak a munkához. Cseresnyés megfogta az egyik kezével a fegyvert, a másikkal a puczzsinór végét. A Sternnek gyöngébb volt a keze, hát egy kézzel nem tudta visszaadni a Cseresnyés rántását, ő mindkét kezével a zsinórt fogta, de előbb rácsavarta a zseb-kendőt a kezére, hogy a zsinór be ne vágja. Aztán huzták a zsinórt nagy erővel a csövön fel-le, úgy, hogy nemcsak a fegyvercső melegezett át, hanem az infanteriszt Stern is, akiről csepegett az izzadság. Ez utóbbi eseménynek ugyan nincs sok jelentősége, ellenben ha a fegyver csöve meleg, az azt jelenti, hogy a cső belőlről alighanem tiszta.

Cseresnyés abba hagyta a zsinór rángatását, kilógatta a karjait egy kicsit, aztán kihuzta a zsinórt a csőből. A zsinórba rakott rongyot műértőleg megnézte. A rongy piszkos volt.

Cseresnyés ránézett Sternre. Mert ha a fegyvercsőből kikerülő rongy piszkos, az nem jót jelent. Az azt jelenti, hogy annak a fegyvernek a csövében olyasvalami van, ami nyomot hagy a rongyon. A balkarjával felemelte a fegyvert, a jobb karjával odairányozta a csövet az ablak felé, belenézett a fegyver csövébe, aztán letette a strózsákra. És odavetett egy szót infanteriszt Cseresnyés, az öreg katona, infanteriszt Sternnek, a fiatal katonának :

— Rozsda!

Ez a legrettenetesebb szó a világon. Mikor a fegyver csövébe bele néz valaki és azt mondja rozsda. Már pedig, ha a Cseresnyés pusztán szemmel felfedezte a rozsdát a fegyvercsőben, akkor a hadnagy ur, aki tükörrel vizitál még jobban ráakad arra.

A fegyverben találtatott rozsda pedig a legenyhébb számítás szerint 30 napi »kaszino«. Tudniillik hogy a kaszárnyaárístmások, akik nem mehetnek ki a városba, összeülnek a sujszterájba, vagy valamelyik czugba és ott beszélgetnek és pipáznak miként nagy urak a kaszinóban szoktak. A különbség tehát csupán csak az, hogy a civilizált kaszinó mulatság, a katonakaszino büntetés.

És infanteriszt Cseresnyés még egyszer kiadta a veszedelmes szót.

— Rozsda! — Jelentsd a káplárnak!

Káplár ur Anton Förster ül a strózsák szélén (pedig de szépen kiriktolta a puczerja négyszögletesre)

és előadást tart a hadi tudományokból. A czvájte czugból benézett az egyik kamerájság-komendás, her frájter titulár korporal Julius Kalamusz, egy cigaretta irányában és mivel hogy egy évvel fiatalab katona mint a káplár Förstner, hát arról tart neki előadást az öreg, hogy mikor szolgálnak ki azok akik tavaly ilyenkor még a bíró lányával táncoltak.

— Hát testvér, ugye bizony láttad a kálomista templomon azt a kakast amelyik vasból van és a torony tetején ül.

— Láttam.

— Hát ahhoz a kakashoz minden száz esztendőben eljön a párja, az a bizonyos nevezetű griff madár.

— Az-e?

— Az ám. Hát mikor a griffmadár odajön a kakas mellé, bevárják mikor éjfél ver az óra. Akkor a griff madár kiterjeszti a szárnyait, a vaskakas meg kukorint egyet. A griff madár erre megüled, elrepül, és oda száll a regimencziroda tetejére. Ott aztán elhullat a szárnyából egy tollat. Azt a tollat a regimenczirodabeli ordináncz megtalálja és beviszi annak az őrmesternek aki a szabadság-könyveket szokta irni. Ez az őrmester abból kalamárist farag, de minden tollal csak egy betűt ír. Hát te csak akkor mész haza majd, ha a griffmadár annyi tollat elhullajt, hogy a te neved leírására is kerüljön belőle. Pedig de sokan várnak még te előtted!

Az ilyesmiféle számítási módozatok igen használatosok a kaszárnyákban a fiatalabb katonákkal szemben, és nagy vigassággal járnak. Most azonban megzavarja a számvetést infanteriszt Stern, aki félig pityeregve, elszontyolodva odalép a káplár elé és nyöszörgő hangon jelentkezik hogy azt mondja:

— Káplár ur, jelentem alássan, a Cseresnyés úgy mondja, hogy rozsdás a fegyverem!

Káplár Förster leugrik az ágyról aztán kezébe fogja a fegyvert és oda tartja az ablak elé. Még nem szól semmit, csak a fejét csóválja. Majd belenyul az unter-officérsz briftáskába s kivesszi a fegyvervizitáló tükröt. Megnézi a val is. És már most szól is egyet. Nem jót szól. Azt mondja hogy: Öreg rozsdá.

Öreg rozsdá! Ez még nagyobb baj. Mert ha fiatal rozsdá lenne, ami tegnap tegnapelőtt került a fegyvercsövébe a gazdája gondatlansága folytán, hát azt petróleummal, „smirglivel” csak el lehetne tüntetni, hanem az öreg rozsdá beleveszi magát az aczelba, azt akár hogy döngöli, fényesíti a katona, annak nyoma marad.

Infanteriszt Stern ott állott a káplár előtt, kezében a puskával. A megietesült gyámoltalanság, a legigazabb anyámasszony katonája, aki riva fakad, ha szorítja a bakancsa. Mennyivel inkább, ha öreg rozsdá van a fegyverben. És olyan keserves, olyan siralmas ábrázolattal pillantott a káplárra, miként a kisgyerek szokott a ki csinylt követ el és attól fél hogy megveri a kedves papája.

— A fegyverben öreg rozsdá van. Azt most már addig míg a hadnagy ur vizitálni jön, rendbehozni nem lehet. De annyit mondok neked, ha a hadnagy észreveszi hogy a fegyver rozsdás és nekem csak egy szót szól, hát akkor keserű lesz neked a mai nap. Puczold addig is „kisasszony”.

Kisasszony! A legnagyobb csufság amit egy katonának mondani lehet. — Kisasszony! A ki félti a kis drága kezét hogy a puczzsinor nyomot hagy rajta, aki titokban vánkost tesz a »kopócster« (Kopfpolster) hegyébe, mert nyomja a keményen megtömött szalmavánkos a nyakcskáját a galambomnak. Aki szombaton délután mikor surolás

van, addig könyörög a manikulásnak, míg ez be nem veszi magához őt az irodába, ott aztán fizet a manikulásnak sört, gulyásf, csak hogy kibujhasson a munka alól, aki mikor legelőször kilötte a puskájából az éles golyót, hát úgy remegett mint a nyárfa levél, elhalványodott és megállt a szivverése, aki mióta katona, még más oldaláról nem volt ismeretes, mint hogy abba az ibungba vagy vártába vagy akármicsodába, amelyikben részt vett, biztosan belevágott a menydörgös menykő, és baj keletkezett az egzeczirozásból, ha mingyárt szent Mózes vezette is a czugot. Az pedig csak érthet hozzája, mert 40 esztendeig volt czugszfűher.

A „kisasszony” mint a leöntött kutya sompolygott vissza az ágyához. Ott aztán megállott és bámult. Nézett a levegőbe és nem tudta mit csináljon. A kezét tehetetlenül lógatta le, a lábai megrogytak, csak úgy sugárzott le róla az „uniformaság”.

A káplár odaugrott hozzája, és keményen rákiáltott. A közember összerezett és alázatos szóval könyörögve suttogott hozzája:

— Tónikám, az isten is áldjon meg, segíts rajtam.

Erre a szóra a káplár kivette a fegyvert a közkatona kezéből és valami végtelen lesújtó pillantást vetett rája. A közkatona lesütötte a szeméit.

Hej valamikor máskép volt a dolog. Meg nincs két esztendeje, mikor a közember volt ur, a káplár volt a szolgál. A közember fia volt a meyeri korcsmárosnak, a káplár meg pinczér volt a korcsmában. Azaz hogy nem egészen pinczér. Olyan mindenféle. Aki mérte a korcsmában a bort, árult a boltban kanavászont, segített lovat venni a vásáron, főzött pálinkát, a pálinkaházban, rostálta az udvaron az ocsut, metszette a szőlőben a venyigét, már amiféle dolgok falusi zsidó ember gazdaságában előjönni szoktak.

Az „ifur” mindezeket nem cselekedte. Az csak ur volt; lopta a napot, költötte az apja pénzét, és jól esett neki ha a pinczérrel éreztethette ur voltát. Ámbátor hogy az nem mindig sikerült neki, mert a Tóni már akkor is keményfejű gyerek volt, aki nem nagyon engedett közelébe férközni.

Az ifur annál inkább óhajtott volna valamiképen megmutatni hogy ő az „ur” és lesett az alkalomra, hogy ezt megtehesse. Egyszer valami multság volt a szomszédban. Tüzoltóbál volt-e, vagy műkedvelői előadás, már nem tudom biztosan, elég ahhoz annyi, hogy abban részt vett az ifur és még a pinczér is. Faluhelyen a fiatal emberekben nem olyan nagy a bőség, hogy egy jó tánczos, derék fiú, akit mindenki csak előnyös oldaláról ismer, meg ne híjjanak. Az „ifur” ki akart tenni magáért és borzasztó módon fitogtatta uri voltát. Vacsora alatt pezsgőt rendelt és szórta a cigánynak a pénzt.

Mikor aztán nőválás alkalmából oda ment a pinczérhez az ifurnak a nővére, és tánczra hitta, hát ez a gyámoltalan ficzkó vérszemet kapva a beszédett pezsgőtől odaugrott közibéjük.

— Nem engedem hogy a „hausknechtel” tánczolj.

A riadalom nagy lett, a zene elhallgatott. A leány ijedten menekült az anyja mellé. Az ifur csak akkor rémült meg, mikor látta, hogy a pinczér vérben forgó szemekkel közeledik hozzá, és mielőtt megakadályozhatta volna valaki, czipelte ki az udvarra. Ott aztán ráfektette az ifurt a térdire, miként a rossz gyerekeket szokás, és elkezdte paskolni, amint tőle kiltelt. Az a mafla hagyta magát, s csak nyöszörgött.

Evvel le volt tár gyalva a lovagias ügy. A pinczér másnap ott hagyta a helyét és másutt próbált szerencsét.

Nem is találkoztak hamarosan egymással, miglen úgy történt a dolog, hogy infanteriszt Förster összekapadt infanteriszt Sternnel. Tudniillik, hogy mindkettőt besorozták katonának és mikor az első szombat délután hordták a katonák a kaszárnyának »likhófjára« a padokat és asztalokat surolás végett, hát ott egyszerre meglátta az »ifur« a pinczért. Azaz hogy nem volt ott ifur és pinczér; egyforma regruta volt mindkettő. Ha volt különbség közöttük, az nem a rangjukban volt, hanem abban, hogy míg az egyik az elkényeztetett, a gyámoltalan és tehetetlen balul cselekedett mindent és utjában állott mindenkinek, addig a másik, a délczeg, a csinos és ügyes, kedvelt volt mindenki előtt és egyszer csak az történt, hogy a pinczér két csillagot varrt fel a galléjára. Az ifur ellenben maradt továbbra, a mi eddig volt, a századnak gyászvitéze. Bezzeg jól esett már, ha a káplár ur Förster pártfogásába vette az infanteriszt Stern, aki dörgölődött hozzá most már mindenképen. Bezzeg könyörgött már a közkatona, hogy feledjen el a káplár mindent.

A káplárnak jó szive volt. Elfeledezt mindent és pártfogásába vette a közembert. Sőt kieszközölte, hogy az ő szakaszába tették őt. Hanem az ifur erre való nézvést kezdte magát még jobban elhanyagolni és mikor egyszer czimervizit volt, hát fordítva állította oda a bakancsát az ágy alá. A hadnagy meglátta és mivel hogy ilyenféle dolgok nagy bajt hozhatnak a hadsereg harcalkésztségére, kapott az ifur hat óra vasat, a káplár nyolcz napi »kaszinót«. És attól a naptól fogva a káplár Förster még igen sokszor »szorult« az infanteriszt Sternért, aki együgyű maradt továbbra és az infanteriszt Stern sok ízben oda lopta magát a káplárhoz azzal a szóval: Tónikám, az isten is áldjon meg, segíts rajtam.

Most evvel a rozsdás puskával is miféle galibát okozott.

A hadnagy a Stern fegyverét biztos hogy még jobban megvizitálja, mint a többiét, mert hiába, az már úgy van berendezve katonáéknál, hogy a kire egyszer rábizonyult, hogy »jeles« ember, az azt a jelet három esztendei szolgálat alatt le nem törüli magáról.

És ott áll a közember az ő egész gyámoltalan magavoltában, míg a káplár azon tűnődik, hogy mit tegyen, hogy a hadnagy észre ne vegye a hibát.

Elvégre neki magának semmi baja se történnek. A közembert már ismerték mint olyat, akinek soha életében sem volt rendes a monturja és rüsztingja. Kit büntethetett a kapitány, szekirozhatott a káplár, azért ő még sem változott. Ilyenformán nem valószínű, hogy jelen esetben a közember bünéért a káplár is »kihuzná a nagy lutrit«, amint katonáéknál mondani szokták, ami más körülmények között rendes dolog és ami némelykor »kaszinót«, máskor »ajnczelt« jelent, összeszidást azonban mindenkor jelent. Hát akkor csak hadd büntessék meg őt. Nem árt neki egy cseppet sem. Tanulja meg, hogy fáj, ha bántanak valakit.

— Ezért barátom olyan hat óra vasat kapsz, mint a pinty. Ezt le nem veszi rólad senki fia. És még jó lesz, ha amellet marad . . . Hapták!

A hadnagy jött be. A káplár odaállt elébe és jelentette neki, hogy a fegyverek rendben vannak, csupán . . .

— Nos?

A káplár még mielőtt megadta volna a folytatását a mondatnak, rápillantott az infanteriszt Sternre. Az ott állott az ágya előtt és a fogait verte össze tehetetlen félelmében. A szemeiből a kétségbeesés, könyörgés, szármalmas gyámoltalanság csak úgy kiabált.

Káplár ur Anton Försternek ebben a pillanatban eszébe jutott valami. Eszébe jutott a »Hausknecht«. Meg eszébe jutott az az üldözés, az a megaláztatás, az a sok fájdalom, amit az »ifur« okozott neki. Soha jobb alkalom a fizetésre.

— Nos, — kérdi a hadnagy, — csupán? . . .

— Csupán az egyik fegyverben van egy kis rozsdá.

— Hohó, hol az a fegyver? Kie?

A káplár körüljártatta a szemét a czugban. A katonák ott állottak haptákban, miként az való, ha tiszt ur van a szobában. Infanteriszt Stern megint ránézett könyörgőleg felebbvalójára, az egykori pinczérre, akinek ő olyan sok keserúséget szerzett. A káplár elkapta a fejét, hogy ne találkozzon azzal a pillantással és szólt:

— Rezerva fegyver, hadnagy ur, jelentem alásan. Még nem volt alkalmam beadni a magazinba. Az infanteriszt Kormosé, aki három napja komandérozva van a spítálba. Már volt érte büntetve.

— Ugy? — És belenézett a hadnagy a fegyver csövébe. — Hm. Látszik, hogy régi rozsdá. Adja le a puskaműveshez, az majd rendbe hozza. Ha meglesz, be kell jól petroleummal kenni és be kell adni a magazinba. Jelentse az őrmesternek, hogy én mondtam.

Aztán elővette a többi fegyvereket. És minekutána megnézte mindegyiket, ment tovább a másik czugba. Nem volt »anstand«.

A káplár elkísérte a hadnagyot az ajtóig, miként az való, szalutált neki és visszament a fegyverekhez. A katonák kezdtek a fegyvereket elszedni az asztalról, csak Stern ácsorgott ott. Ugy rémlett neki, hogy mondani vagy tenni kellene valamit, csakhogy mit? A káplár ráfordult és odahajította a puskát ágyára.

— Nesze, majd ha elment a századtól a hadnagy ur, vidd le a puskához, de úgy, hogy még ne lássa senki. Az majd kipucszolja, ha jól megfizetsz érte. Nem érdemled meg, hogy hazudtam a kedvedért és most történt utoljára. Csukjanak be jövőre vagy tegyenek veled, amit akarnak. En többet nem fogok félni, hogy miattad büntetésbe essem, hanem ha nem jól csinász valamit, széhasítom a fejedet. És hogy eszedbe jusson a mai nap, este 9 órakor, ha megjövök a városból, téli parádés adjusztirungban várni fogsz az ágyamnál. Te gyámoltalan, utolsóbb az utolsóbb; te kisasszony!

A »kisasszony« bambán nézett a káplárra. Érezte, hogy most ő a »Hausknecht«. Ott állott az ágya előtt, majd szóltanul odasompolygott a polczhoz és szedte le a parádés mondurt, félfő pillantásokat vetve a káplárra . . .

Hazai Hugó.

A síroknál.

— *Abul Hassan Juda Halévy.* —

Hő vágy von, hogy a nyugvóhelyre menjek,

Hol enyéim hamvadnak . . . Drága hamvak!

Köszöntöm őket, de ők nem felelnek.

Oh, hát hűséget ők is megtagadnak!?

S im szóltan intés csap sírjuk felett meg:

»Nézz tán mellettünk sirt te is magadnak!«

Fordította: Telekes Béla.

